

Individens rett til ikke å bli utsatt for en
automatisert avgjørelse.

*En analyse av innholdet og rekkevidden til
GDPR artikkel 22 nr. 1.*

Kandidatnummer: 157

Antall ord: 14955

JUS399 Masteroppgave

Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

07.06.2021

Innholdsfortegnelse

INNHOLDSFORTEGNELSE	1
1 INNLEDNING	3
1.1 AVHANDLINGENS TEMA OG AKTUALITET	3
1.2 RETTSKILDER OG METODE.....	5
1.3 AVGRENSNINGER	8
1.4 FREMSTILLINGEN VIDERE	9
2 INTRODUKSJON TIL GDPR ARTIKKEL 22	10
2.1 FORORDNINGENS OVERORDNEDE FORMÅL	10
2.2 GDPR ARTIKKEL 22 NR. 1	11
2.2.1 <i>Forordningens prinsipper som gjør seg sterkest gjeldende for artikkel 22 nr. 1</i>	11
2.3 ANDRE ARTIKLER SOM KAN HA BETYDNING FOR FORSTÅELEN AV ARTIKKEL 22 NR. 1	13
3 VILKÅRENE FOR ANVENDELSEN AV ARTIKKEL 22 NR. 1	14
3.1 DE FORSKJELLIGE VILKÅRENE	14
3.2 VILKÅRET «AVGJØRELSE»	14
3.2.1 <i>Avgjørelse i GDPR</i>	14
3.2.2 <i>Forskjellen på behandling og avgjørelse</i>	16
3.2.3 <i>Hva skal til for at resultatet av en behandling er en avgjørelse</i>	16
3.3 VILKÅRET «UTELUKKENDE BASERT PÅ AUTOMATISERT BEHANDLING».....	17
3.3.1 <i>Automatiserte avgjørelser</i>	17
3.3.2 <i>Hvilke opplysninger må utgjøre grunnlag for avgjørelse</i>	18
3.3.3 <i>Den nedre grense for menneskelig involvering</i>	19
3.3.4 <i>Hva med automatiserte beslutningsverktøy?</i>	21
3.4 VILKÅRENE «RETTSVIRKNING» OG «TILSVARENDE PÅVIRKNING».....	22
3.4.1 <i>Rettsvirkning</i>	22
3.4.2 <i>Tilsvarende betydelig påvirkning</i>	23
3.5 PROFILERING	25
3.5.1 <i>Hva er profilering?</i>	25
3.5.2 <i>Hvorfor profilering er viktig i vurderingen av art. 22 nr. 1</i>	25
4 RETTIGHET ELLER FORBUD	28
4.1 HVORFOR DET ER VIKTIG Å AVKLARE OM ARTIKKEL 22 OPPSTILLER EN RETTIGHET ELLER ET FORBUD 28	
4.2 HVORDAN ARTIKKELEN BØR FORSTÅS	29
4.2.1 <i>Hva som menes med at man har en «rett» – den språklige forståelsen</i>	29
4.2.2 <i>Den kontekstuelle forståelsen</i>	31
4.2.3 <i>Fortalens betydning for forståelsen</i>	33
4.2.4 <i>Tilblivelsen av artikkelen</i>	34
4.2.5 <i>Hvilken forståelse er mest i tråd med formålet?</i>	35
4.2.6 <i>Kravet om informasjon om forekomsten av automatiserte avgjørelser</i>	36
4.3 UNNTAKENE OG DE EGNEDE TILTAKENES BETYDNING FOR SPØRSMÅLET OM RETTIGHET ELLER FORBUD 38	
4.4 HVILKEN REGEL ER BEST EGNET FOR BÅDE RETTEN TIL PERSONVERN OG FRI FLYT AV PERSONOPPLYSNINGER?	39

5	KONKLUSJON OG AVSLUTTENDE BEMERKNINGER	41
6	LITTERATURLISTE	43
6.1	NORSKE LOVER OG FORARBEIDER	43
6.2	TRAKTATER, KONVENSJONER, DIREKTIV OG FORORDNINGER	43
6.3	RETTSPRAKSIS	44
6.4	PUBLISERTE VEILEDERE, RAPPORTER OG STRATEGIER	45
6.5	JURIDISK LITTERATUR	46
6.5.1	<i>Bøker</i>	47
6.5.2	<i>Artikler</i>	47
6.6	ANDRE KILDER	49

1 Innledning

1.1 Avhandlingens tema og aktualitet

Denne avhandlingen vil belyse rekkevidden til og innholdet av retten til ikke å være gjenstand for en avgjørelse basert utelukkende på automatisert behandling¹ av personopplysninger. Denne retten reguleres av artikkel 22 i EUs forordning av 2016, General Data Protection Regulation² (heretter «GDPR», «forordningen» eller «personvernforordningen»). Hovedtemaet for denne avhandlingen er hvilke tilfeller av avgjørelser etter automatisert behandling som omfattes av artikkel 22 nr. 1, og hvorvidt den oppstiller et forbud mot denne type automatiserte behandlinger, eller om den gir en rettighet individer kan påberope seg. De to mulige løsningene kan gi vesentlig ulikt resultat, en avklaring av hvilken regel artikkelen oppstiller er derfor svært viktig. Dersom det gis en rettighet som kan påberopes vil anvendelsesområdet til bestemmelsen begrenses til tilfeller der den registrerte³ aktivt protesterer.⁴ Hvis det er et forbud må den som vil utføre automatisert behandling ha rettslig grunnlag før avgjørelsen kan fattes,⁵ ellers risikeres sanksjoner for overtredelse av forordningens regel.⁶

Forordningen ble vedtatt i 2016 og hadde som mål å gi borgere et oppdatert og høyere nivå av personvern, og å harmonisere regulering og etterfølgelse i hele EU.⁷ Forordningen trådte i kraft i Norge 15.06.2018 gjennom vedtakelsen av den nye personopplysningsloven.⁸ Etter at forordningen ble innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført som norsk rett i 2018, forpliktet Norge seg til etterlevelse av reguleringen på samme måte som de øvrige medlemslandene.

---

¹ Automatiserte avgjørelser er avgjørelser tatt uten menneskelig involvering. Det presise innholdet i automatisert behandling vil redegjøres nærmere for i punkt 3.3.

² EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSFORORDNING (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) [GDPR].

³ Den "registrerte" er definert i forordningen art. 4 nr. 1 bokstav a som en fysisk person, identifiserbar enten direkte eller indirekte, særlig ved hjelp av en identifikator.

⁴ Wachter et al. (2017) s. 95.

⁵ Forutsatt at det er et forbud fremgår unntakene fra forbudet i forordningens artikkel 22 (2), hhv. samtykke, oppfyllelse av kontrakt eller rettslig grunnlag i EU-rett/nasjonal rett.

⁶ Wachter et al., op.cit.

⁷ Skullerud et al. (2018) s. 35.

⁸ Forordningen gjelder som norsk rett, jf. lov 15.06.2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger § 1.

Den stadig økende grad av digitalisering i samfunnet er en av de viktigste grunnene til å få avklart rettstilstanden etter forordningens artikkel 22. Automatisert behandling av personopplysninger⁹ gjøres i dag blant annet ved kredittsøknader, banktjenester og i digital markedsføring.¹⁰ I tillegg til disse formene for automatiserte avgjørelser er kunstig intelligens¹¹ et område i sterk vekst. Den stadige utviklingen av automatisert behandling i form av kunstig intelligens (KI) illustreres ved å rette blikket mot trafikkbildet. Eksempelvis er det ikke mange år siden adaptiv fartsholder var revolusjonerende, mens det i dag kommer stadig bedre selvkjørende biler.

Samfunnets økende grad av digitalisering fremmer at det i større grad enn tidligere blir benyttet KI og avanserte algoritmer. For hvert nye område som tar i bruk algoritmer øker sannsynligheten for at mennesker blir utsatt for avgjørelser fattet av maskiner. KI-ens inntog innen medisin er et godt eksempel, hvor KI er lisensiert og tatt i bruk for å tolke skanninger fra både MRI og røntgenbilder.¹² Videre fremheves det at KI i dag anses som et hjelpemiddel for leger, men at teknologiutviklingen tilsier at bruken av KI bare vil øke med årene.¹³ Hvis denne påstanden stemmer, er det kun et spørsmål om tid før det ikke lenger er leger som fatter avgjørelser med KI som hjelpeverktøy, men at avgjørelsene tas av KI direkte. Det er i sistnevnte tilfeller at GDPR artikkel 22 kan gjøre seg gjeldende, der automatiserte verktøy fatter avgjørelser som i stor grad påvirker individer.

Gjennom forordningen søkte EU å holde tritt med den teknologiske utviklingen, og samtidig øke individers kontroll over egne personopplysninger. Dette følger forutsetningsvis av GDPR fortalepunkt 6, hvor målet er å fremme fri flyt av opplysninger på tvers av landegrenser samtidig som «det sikres et høyt nivå for vern av personopplysningene». Dette er både en anerkjennelse av de positive sidene ved bruk av personopplysninger i økonomisk og sosialt henseende, samt en understreking av at denne endringen i bruk av personopplysninger krever

---

⁹ «Personopplysninger» er definert i GDPR art. 4 nr. 1 og gjelder «enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person («den registrerte»)). Det er videre gitt eksempler på hva slags type opplysninger dette er, men direkte oversatt fra den engelske versjonen, «personally identifiable information», er det all informasjon som gjør det mulig å identifisere én person.

¹⁰ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser s. 5.

¹¹ Kunstig intelligens, som det brukes i denne avhandlingen, er definert i Kommunal- og moderniseringsdepartementets strategi; *Nasjonal strategi for kunstig intelligens*, s. 9.

¹² Ferretti et al. (2018), s. 321

¹³ Ibid. s. 330.

økt vern for enkeltindivider.¹⁴ Hvorvidt målet i fortalepunkt 6 faktisk oppnås, kommer an på hvordan artikkel 22 skal forstås.

Spesielt viktig blir det å fastslå om artikkel 22 oppstiller en rettighet eller et forbud, sett i lys av sanksjonsmulighetene som blir gitt til nasjonale og overnasjonale tilsynsmyndigheter ved overtredelse av forordningens artikler. Hvis den som fatter avgjørelser utelukkende basert på automatisert behandling følger regelen som av autoritative instanser forstås feil, kan dette være en overtredelse av forordningen. Etter GDPR art. 83 nr. 5 kan overtredelser av artikkel 22 ilegges overtredelsesgebyr på inntil 20.000.000 euro eller, dersom det dreier seg om et foretak, på opptil 4 % av årlig omsetning. Sanksjoner må riktignok stå i rimelig forhold til overtredelsen, jf. art. 83 nr. 1, men det virker klart at grove overtredelser vil gi kraftige reaksjoner. Et spørsmål her kan imidlertid være hvorvidt det er adgang til å ilegge sanksjoner for overtredelse av en regel, heftet med stor grad av usikkerhet rundt seg, men dette faller utenfor avhandlingens siktemål.

1.2 Rettskilder og metode

Avhandlingen vil redegjøre for rettstilstanden som følger direkte av GDPR art. 22. Det er mange diskusjoner rundt innholdet til og rekkevidden av retten til ikke å være gjenstand for avgjørelser utelukkende basert på automatisert behandling. En av grunnene til dette er mangelen på autoritative rettskilders avklaring av regelen. En redegjørelse av regelen vil derfor følge den autoritative rettsinstansens juridiske metode.

Det er ikke tilfeldig at GDPR ble gjennomført som en forordning, heller enn et direktiv. Som forordning får den direkte virkning i hele EU, hvorimot et direktiv hadde vært gjenstand for en nasjonal gjennomføring.¹⁵ Ved å gjennomføre som forordning fjerner man mulighetene til at det nasjonale ulikheter oppstår ved implementeringen, med mindre det eksplisitt tillates etter forordningen, jf. GDPR art. 8. Ved å unngå disse ulikhetene blir det lettere å oppnå målet med reguleringen. I GDPR fortalepunkt 2 er formålet uttrykt å «bidra til å skape et område med frihet, sikkerhet og rettferdighet samt en økonomisk union og å bidra til økonomisk og

---

¹⁴ GDPR fortalepunkt 6, jf. fortalepunkt 2.

¹⁵ Lovdatas nettside for EU-rettsakter, <https://www.europalov.no/laer-mer/eu-rettsaktene> (sist lest 05.05.2021).

sosial framgang, til å oppnå en styrking og tilnærming av økonomiene i det indre marked og til fysiske personers velferd»¹⁶.

Forordningen gjelder som norsk rett gjennom personopplysningsloven § 1. Det er adgang til å gi borgere sterkere vern enn hva følger av forordningen, men ikke svakere.¹⁷

Personopplysningsloven kan dermed supplere forordningen, i likhet med andre nasjonale regler, men det er ikke adgang til å lage nasjonale reguleringer som går på tvers av forordningen. Dette følger forutsetningsvis av EØS-loven § 2.¹⁸ Etter innlemmelsen i EØS-avtalen ble EFTA-domstolen øverste domsmyndighet for eventuelle brudd mot forordningen i EFTA-landene. EFTA-domstolen skal på sin side ta tilbørlig hensyn til EU-domstolen ('The European Court of Justice') og sikre ensartethet ved avgjørelser om EU-rett innlemmet i EØS-avtalen.¹⁹ Etter dette blir det mest naturlig at redegjørelsen for artikkel 22 nr. 1, tar utgangspunkt i EU-rettslige prinsipper.

Ved anvendelsen av EU-rett skal ordlyd vektlegges, gjerne med en kontekstuell og formålsoverordnet tolkning, i tillegg til system- og formålsbetraktninger.²⁰ Formålet til EU-lovgivning fremgår i stor grad av forordningers og direktivs fortale, og fortalen gir derfor ofte tolkningsbidrag.²¹ Det legges dermed ofte vekt på fortalen til direktiv og forordninger, uten at disse kan gi grunnlag til å avvike klar ordlyd, siden de ikke er bindende.²² I tillegg til forordningens fortale, kan praksis etter det tidligere personverndirektivet (DPD)²³ gi tolkningsbidrag. Dette følger av at GDPR art. 22 var ment å videreføre personverndirektivets art. 15, riktignok med noen modifikasjoner, blant disse at profilering²⁴ er eksplisitt nevnt.²⁵ At ordlyden skal tolkes i lys av formål og kontekst, begrunnes med at forskjeller kan oppstå ved at forordninger og direktiver offisielt gis på flere språk, som igjen kan medføre ulikheter i gjennomføringen hvis det kun ses objektivt på ordlyden i en av de offisielle

---

¹⁶ GDPR fortalepunkt 2.

¹⁷ Skullerud et al. (2018) s. 35.

¹⁸ Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv, LOV-1992-11-27-109 § 2.

¹⁹ Jf. Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol, med protokollene 1 – 7, ikrafttredelse 01.01.1994 (ODA), artikkel 3 (2).

²⁰ Sak C-480/10, *Kommissjonen v. Sverige*, avsnitt 33.

²¹ Sak C-101/01, *Lindqvist v. Sverige*, avsnitt 64 flg.

²² Fredriksen og Mathisen (2014), s. 228.

²³ Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 (DPD).

²⁴ For definisjon av profilering, se punkt 3.5.

²⁵ Bygrave (2020) s. 527.

språkversjonene.²⁶ At det må legges vekt på systembetragtninger gjør at andre artikler i forordningen også kan bidra til forståelsen av artikkel 22. Dermed vil andre artikler i forordningen bli brukt hvis forståelsen av dem, enten ved sammenlikning eller kontekstuell, kan si noe om innholdet og anvendelsesområdet til art. 22.

Hittil har ingen avgjørelser fra EU-domstolen berørt GDPR artikkel 22. Heller ikke forgjengeren, DPD art. 15, har EU-domstolen avsagt dom etter.²⁷ Det har imidlertid blitt publisert retningslinjer for hvordan artikkel 22 skal forstås, wp251 rev.01 (heretter «WP29s veileder» eller «veilederen»)²⁸ utgitt av Artikkel 29-gruppen (WP29)²⁹. Denne veilederen ble tilsluttet av The European Data Protection Board (heretter «EDPB» eller «personvernrådet»), EUs organ ansvarlig for at tolkningen av forordningen er basert på lik forståelse i medlemslandene.³⁰ Personvernrådet er sammensatt av representanter fra EU-nasjonenes egne datatilsyn og European Data Protection Supervisor³¹, samtidig som EFTA-landene er representert uten stemmerett.³² Ved å ha disse representantene vil det være enklere for alle nasjoners datatilsyn å både legge seg på samme linje, og være i overensstemmelse med EUs øverste organ på området. Veilederne utgitt eller tilsluttet av dette organet er imidlertid ikke juridisk bindende, men de virker å bli sterkt vektlagt. Dette synspunktet understøttes eksempelvis av en domsavsigelse fra nederlandsk nasjonal domstol, hvor domstolen viser raskt til veilederen, før den fastslår at art. 22 oppstiller et forbud.³³ Også i norsk teori virker veilederens forståelse av artikkel 22 nr. 1 å bli lagt til grunn.³⁴

Retten til å ikke bli utsatt for en avgjørelse basert utelukkende på automatisert avgjørelse har i likhet med store deler av forordningen vært gjenstand for diskusjon blant akademika,

---

²⁶ Et eksempel på dette er sak C-480/10 *Kommissionen v. Sverige*, hvor «wording», som må forstås å tilsvare ordlyd, fremgår av den engelske versjonen, mens den danske benytter «indhold». Se Fredriksen og Mathisen (2014), s. 222, note 673.

²⁷ Bygrave (2020) s. 529

²⁸ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser

²⁹ Artikkel 29-gruppen ('Working Party 29') har følgende beskrivelse av sitt virkeområde: «This Working Party was set up under Article 29 of Directive 95/46/EC. It is an independent European advisory body on data protection and privacy. Its tasks are described in Article 30 of Directive 95/46/EC and Article 15 of Directive 2002/58/EC». Denne beskrivelsen fremgår av WP29 veileder om automatiserte avgjørelser s. 1.

³⁰ EDPB sin offisielle EU-nettside om hva EDPB er. Tilgjengelig fra: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/enforcement-and-sanctions/enforcement/what-european-data-protection-board-edpb_en (sist lest 15.04.2021).

³¹ EDPS sin offisielle EU-nettside om deres rolle. Tilgjengelig fra: https://edps.europa.eu/data-protection/our-role-supervisor_en (sist lest 31.05.2021).

³² EDPB sin offisielle EU-nettside om deres sammensetning. Tilgjengelig fra https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb/who-we-are_en (referert 27.05.2021).

³³ Rechtbank Den Haag, avsnitt 6.35.

³⁴ Skullerud et al. (2018) s. 161.

tilsynsmyndigheter og bedrifter.³⁵ Særlig det som finnes av juridisk teori fra academia vil bli brukt for å vise argumentene som råder for begge tolkningene av artikkel 22. I lys av uenigheten mellom academia og WP29s veileder, fremstår det nødvendig med en avklaring av artikkel 22 nr. 1, spesielt i lys av de potensielle store konsekvensene overtredelser av forordningens regler kan få.

1.3 Avgrensninger

Denne avhandlingen vil omhandle regelen GDPR art. 22 nr. 1 oppstiller gjennom å redegjøre for vilkårene for anvendelse og vurdere om regelen gir en rettighet eller et forbud. Det vil avgrenses mot særlige kategorier³⁶ av personopplysninger da disse ikke omfattes direkte av artikkel 22 nr. 1, men er underlagt ytterligere restriksjoner for automatisert behandling gjennom artikkel 22 nr. 4. At de er underlagt ytterligere restriksjoner er en naturlig følge av at særlige kategorier av personopplysninger anses som sensitive opplysninger og er spesialregulert i forordningens artikkel 9 og 10. Hvordan bruk av særlige kategorier av personopplysninger stiller seg mtp. regelen artikkel 22 nr. 1 oppstiller, krever en dyptgående redegjørelse som ikke kan gjennomføres ved siden av redegjørelsen av artikkel 22 nr. 1. Dessuten vil regelen som fremgår av artikkel 22 nr. 1 ikke endres, men skjerpes i tråd med kravene til behandling av særlige kategorier av personopplysninger, hvis disse behandles ved avgjørelsen.

For å forstå siktemålet til artikkel 22 nr. 1 må sammenhengen i hele artikkelen vurderes, dvs. at unntakene og de egnede tiltakene som fremgår av artikkel 22 nr. 2-4, også må trekkes frem. Det er imidlertid ikke anledning til en grundig gjennomgang av disse, da det kan kreve en redegjørelse med tilsvarende omfang som for artikkel 22 nr. 1. Unntakene og de egnede tiltakene vil derfor kun benyttes etter ordlyden der det gir bidrag til forståelsen av artikkel 22 nr. 1. Tilsvarende kan andre artikler i forordningen bli benyttet for systembetragtninger og å vise sammenhenger, uten at det er anledning til å gjennomføre en inngående vurdering av

---

³⁵ Se Tosoni, (2021), s. 1–2 med videre henvisninger.

³⁶ Særlige kategorier av personopplysninger er definert i GDPR art. 9 og 10. De omtales også gjerne som sensitive personopplysninger i teorien, eksempelvis i Skullerud et al. (2018) s. 105.

disse artiklene. Det vil underveis i avhandlingen også gjøres mindre avgrensninger mot konkrete spørsmål eller deler av et spørsmål, som faller utenfor avhandlingens siktemål.

Videre vil det avgrenses mot avgjørelser og uttalelser fra EU-domstolen, samt uttalelser og utgivelser fra EDPB, EU-kommisjonen eller tilsvarende organer utgitt etter 07.06.2021.

Denne avhandlingen baseres på rettskildebildet som foreligger inntil dette tidspunktet og det må tas høyde for at rettsstilstanden kan endres hvis nye rettskilder publiseres eller endringer forekommer.

1.4 Fremstillingen videre

Før vurderingen av innholdet og rekkevidden til artikkel 22 nr. 1 vil det i hovedpunkt 2 gis en innledende oversikt av artikkelen. Der vil det kort redegjøres for overordnede formål og vises til spørsmålene som dukker opp i relasjon til artikkelen og dens vilkår. Videre vil det foretas en inngående redegjørelse av vilkårene for anvendelse av artikkel 22 nr. 1 i hovedpunkt 3, før det i hovedpunkt 4 vil vurderes om regelen oppstilt av artikkel 22 nr. 1 gir en rettighet som kan påberopes eller oppstiller et forbud mot automatiserte avgjørelser.³⁷ Avslutningsvis vil det komme en sammenfatning av undertegneds synspunkt i lys av rettskildebildet og konkluderes på det overordnede spørsmålet; rettighet eller forbud.

---

³⁷ Forutsatt at vilkårene for anvendelse av artikkel 22 nr. 1 er oppfylt.

2 Introduksjon til GDPR artikkel 22

2.1 Forordningens overordnede formål

Forordningens overordnede formål var å gjennomføre en forsterkelse av rettsvernet og pliktene som følger med personopplysninger, blant annet ved å gi sterkere rettigheter til datasubjekter.³⁸ Artikkel 22 er en av disse rettighetene og er plassert i forordningens kapittel 3, «den registrertes rettigheter». En av hovedintensjonene var å gi borgere tilbake kontrollen over sine egne personopplysninger.³⁹ Det er imidlertid flere motstridende hensyn som gjør seg gjeldende for forordningens vedkommende. På den ene siden er målet om å gi individer flere rettigheter og bedre kontroll over sine personopplysninger. På den andre siden er ønsket om å fremme økonomiske, sosiale og samfunnsinteresser. For å få gjennomført en regulering på dette området er det derfor nødvendig med avveininger av hvilke hensyn som er viktigst i hvert enkelt tilfelle. Hvis man utelukkende ønsket å gi økt personvern kunne all bruk av personopplysninger forbyes, men dette kunne igjen gått på bekostning av hensynene til økonomisk og sosial fremgang. De motstridende hensynene illustreres ved at det er inntatt i forordningens fortale at personvern ikke er en absolutt rettighet, og at den må balanseres opp mot samfunnsinteresser.⁴⁰

For å sørge for at hensynene blir tilstrekkelig ivaretatt, fremgår det en rekke prinsipper som skal ligge til grunn for all bruk av personopplysninger i GDPR art. 5. I art. 5 (1) fremgår de ulike prinsippene som skal ivareta hensynet til individers personopplysninger, mens i art. 5 (2) fremgår ansvaret som blir gitt den behandlingsansvarlige. Den *behandlingsansvarlige* er definert i forordningens artikkel 4 (7) som en «fysisk eller juridisk person, en offentlig myndighet [...] eller ethvert annet organ som alene eller sammen med andre bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger». Behandlingsansvarlige kan også utnevne *databehandlere* til å behandle personopplysninger på vegne av seg, jf. GDPR art. 4 (8). Denne avhandlingen vil begrense seg til behandlingsansvarlige, da en rekke ekstra krav gjør seg

---

³⁸ GDPR fortalepunkt 7.

³⁹ GDPR fortalepunkt 4, jf. fortalepunkt 2.

⁴⁰ GDPR fortalepunkt 4

gjeldende for databehandlere som krever grundigere redegjørelse enn hva det er anledning til her.⁴¹

2.2 GDPR artikkel 22 nr. 1

GDPR artikkel 22 nr. 1 gir individer «rett til ikke å være gjenstand for en avgjørelse som utelukkende er basert på automatisert behandling, herunder profilering, som har rettsvirkning for eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende», jf. art. 22 nr. 1. I artikkelen kan det isoleres fire ulike spørsmål som må besvares før man kan fastslå det reelle innholdet. Overordnet er spørsmålet om artikkelen gir en «rett» individer kan påberope seg eller om artikkelen oppstiller et forbud mot automatisert behandling (hovedpunkt 4).⁴² Deretter er det hva som utgjør en «avgjørelse» etter artikkelens forstand (punkt 3.2). Det tredje spørsmålet er hva som er minstekravet til menneskelig involvering for at en behandling ikke lenger kan anses å være «utelukkende basert på automatisert behandling» (punkt 3.3). Til slutt er spørsmålet hvilke avgjørelser som har «rettsvirkning eller tilsvarende [...] påvirker vedkommende» (punkt 3.4). Alle vilkårene⁴³ i artikkelen må være oppfylt for at den skal komme til anvendelse.⁴⁴

Mangelen av en autoritativ avklaring av innholdet i vilkårene gjør at det kreves en redegjørelse for å kunne fastslå akkurat hva som skal til for å oppfylle disse vilkårene. I tillegg vil det i spørsmålet om det er oppstilt en rettighet eller et forbud være nødvendig å se på unntakene som fremgår av artikkel 22 nr. 2.

2.2.1 Forordningens prinsipper som gjør seg sterkest gjeldende for artikkel 22 nr. 1

Det mest åpenbare prinsippet som gjør seg gjeldende for anvendelsen av artikkel 22 nr. 1 fremgår av art. 5 nr. 1 bokstav a. Den sier at personopplysninger skal behandles på en «lovlig, rettferdig og åpen måte» med hensyn til individet. At det er nettopp disse prinsippene som

---

⁴¹ Eksempelvis kravene til databehandleravtale, jf. GDPR art. 28.

⁴² Uavhengig av om det er et forbud eller en rettighet er det gitt anledning til behandling hvis vilkår i art. 22 (2)-(4) er oppfylt. Disse mulighetene vil bli vurdert i den grad det bidrar til spørsmålet om rettighet eller forbud, men en dyptgående redegjørelse av unntakene faller utenfor redegjørelsens siktemål.

⁴³ Se punkt 3.1.

⁴⁴ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 20.

trekkes frem, faller naturlig da det overordnede spørsmålet er hvordan automatiserte avgjørelser kan fattes i tråd med forordningen. Hvis dette overholdes vil ikke avgjørelser som diskriminerer finne sted (rettferdighetsprinsippet), det vil være anledning til å vite hvorfor avgjørelsen blir tatt (åpenhetsprinsippet) og det vil være sikkerhet for at avgjørelsen hadde tilstrekkelig rettsgrunnlag (lovlighetsprinsippet).

Videre fremstår prinsippene om «formålsbegrensning», «dataminimering» og «lagringsbegrensning» som sentrale for denne avhandlingen. Etter prinsippet om formålsbegrensning kan ikke personopplysninger brukes til andre formål enn forespeilet den som har avgitt opplysningene. Prinsippet om dataminimering krever at opplysningene man sitter med er begrenset til formålet de er samlet inn for. Det siste prinsippet gir individer bedre kontroll over egne personopplysninger ved at den som behandler de ikke kan lagre de i identifiserbar form lengre enn hva formålet tilsier.⁴⁵

Prinsippene er i stor grad overlappende, særlig ved formålsbetraktninger. Lagringen kan ikke gjøres lengre enn hva formålet med den tilsier og det skal ikke oppbevares flere opplysninger enn nødvendig i lys av formålet. Den tydeligste måten dette kan ha innvirkning på spørsmålet i denne avhandlingen er hvilken betydning det har at den registrerte har kunnskap om formålet personopplysningene er samlet inn for. Ved spørsmålet om rettighet eller forbud må det forstås viktig at den registrerte har blitt informert om den automatiserte behandlingen som resulterer i avgjørelse, som et uttrykkelig angitt formål.

De ovennevnte prinsippene er i stor grad sammenfallende med de trukket frem av det norske Datatilsynet i sin rapport om KI og Personvern fra januar 2018.⁴⁶ I den rapporten ble prinsippene «rettferdighet og diskriminering», «formålsbestemthet», «dataminimalisering» og «gjennomsiktighet og retten til informasjon» som de mest sentrale for problemstillinger knyttet til KI og personvern.⁴⁷ Datatilsynet har ikke kompetansen til å gi rettslige avklaringer, men er en av tilsynsmyndighetene GDPR art. 83 gir kompetanse til å prøve overholdelsen av forordningen.

---

⁴⁵ GDPR art. 5 nr. 1 bokstav b, c, og e.

⁴⁶ Datatilsynets rapport om Kunstig Intelligens og personvern.

⁴⁷ Ibid., s. 15.

2.3 Andre artikler som kan ha betydning for forståelsen av artikkel 22 nr. 1

Et viktig moment som bør fremheves er at artikkel 22 befinner seg i forordningens kapittel 3, «[d]en registrertes rettigheter». I lys av den kontekstuelle tolkningsmetoden EU-domstolen anvender, kan de andre artiklene i dette kapittelet derfor gi anvisning på hvordan rettighetene oppstilt i kapittelet skal forstås. For eksempel er profilering i markedsføringsøyemed regulert i artikkel 21. Her fremgår det at individer har rett til å protestere mot behandling av personopplysninger. Denne retten til å protestere fremstår uforbeholden da man skal «til enhver tid [...] ha rett til å protestere mot behandling av personopplysninger», jf. art. 21 nr.1. Da retten til å protestere etter artikkel 21 også omfatter automatisert behandling, kan dette innvirke på forståelsen av artikkel 22. Dermed kan det på overflaten virke overflødig om man også anser artikkel 22 som en rett til ikke å bli utsatt for automatisert behandling, som man kan påberope seg. De to reglene har imidlertid ulikt siktemål. Der artikkel 21 gir anledning til å protestere mot fremtidig bruk av personopplysninger, gir artikkel 22 enten en rettighet etter avgjørelse er fattet eller forbyr at avgjørelsen fattes i utgangspunktet. Denne forskjellen kan ha innvirkning på forståelsen av artikkel 22 nr. 1 og bidrar til å begrunne EU-domstolens vektlegging av systembetragtninger. Videre kan kravet om at den registrerte informeres om forekomsten av automatisert behandling, virke inn på forståelsen av artikkel 22 nr. 1. Dette har den registrerte krav på, uavhengig av om behandlingsansvarlige selv innhenter opplysningene, eller får overført til seg via tredjemann, jf. GDPR art. 13 nr. 2 bokstav f, jf. GDPR art. 14 nr. 2 bokstav g.

3 Vilkårene for anvendelsen av artikkel 22 nr. 1

3.1 De forskjellige vilkårene

Artikkel 22 nr. 1 inneholder tre vilkår som det vil redegjøres nærmere for; «avgjørelse», «utelukkende basert på automatisert behandling» og «rettsvirkning [...] eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende». I tillegg vil det ses nærmere på «profilering». Profilering er viet ekstra oppmerksomhet grunnet den store betydningen det kan ha å presisere at profilering også omfattes av artikkel 22, som en underkategori av automatisert behandling. Det er en egen regulering av profilering i markedsføringsøyemed i artikkel 21, og å belyse forskjellene mellom profilering etter henholdsvis artikkel 21 og artikkel 22 fremstår derfor nødvendig.

3.2 Vilkåret «avgjørelse»

3.2.1 Avgjørelse i GDPR

Det første vilkåret for at forordningens artikkel 22 nr. 1 kommer til anvendelse er, som nevnt over, at «den registrerte» må bli «utsatt for en avgjørelse» som utelukkende baserer seg på automatisert behandling. Hva som utgjør en «avgjørelse», jf. art. 22 nr. 1, er ikke definert i hverken forordningen eller i forordningens fortale. Innholdet av avgjørelse må derfor vurderes i tråd med EU-rettens juridiske metode. Ordlyden av «avgjørelse» tilsier at det er en beslutning som effektueres mot noen, at man må avgrense mot forberedelser av beslutninger. Et eksempel på dette er vedtak fattet av offentlige organer mot individer. Her vil selve vedtaket utgjøre en avgjørelse, mens informasjonen som samles i forberedelsen ikke sidestilles med vedtaket. Forberedelser som avgjørelser grunner i, bør i etterkant klart anses som en del av avgjørelsen, men forberedelsene kan ikke sies å ha en virkning før avgjørelsen blir fattet. Her er det viktig å trekke en linje, da forberedelsene ikke har virkning for et individ inntil selve beslutningen er tatt.

Det har blitt trukket frem i forordningens fortale at også *tiltak* skal omfattes av avgjørelse.⁴⁸ Tillegget om at tiltak også skal omfattes bidrar, etter undertegnede forståelse, ikke med noen nevneverdig konkretisering av akkurat hva som skal til for at en beslutning skal forstås som en avgjørelse. Det kan imidlertid også stilles spørsmål om fortalens bruk av tiltak egentlig har en innvirkning på forståelsen av «avgjørelse», jf. art. 22 nr. 1. I EU-kommisjonens utkast ble tiltak («measure») valgt som terminologi før denne ble endret til avgjørelse i den endelige forordningen.⁴⁹ Dette kan indikere en uenighet i valg av terminologi, uten at dette var ment å ha en innvirkning på innholdet. I juridisk litteratur er det fremhevet et tilsvarende synspunkt, hvor det fremgår at «avgjørelser» må tolkes vidt.⁵⁰ En mulig tolkning er at aktive valg som retter seg mot et individ skal omfattes, at valg om å innta en gitt posisjon ved et spørsmål kan oppfylle vilkåret om avgjørelse. At «avgjørelse» må tolkes vidt understøttes av at det ikke kan være anledning til å omgå regelen ved å utelukkende kalle en beslutning noe annet enn avgjørelse. Hvis terminologien setter denne type begrensning, kan artikkelen uthules på en måte som vil være stikk i strid med intensjonen bak den. Etter dette bør valget av å kreve at en avgjørelse har funnet sted ikke innskrenke artikkelens anvendelsesområde i særlig grad.

Et område det kan oppstå problemer etter ovennevnte definisjon, er tilfellene hvor behandling av opplysninger tilsier ett bestemt resultat og avgjørelsen blir en naturlig følge av behandlingen. Det har blitt hevdet at det må tas et standpunkt eller holdning («attitude») med en viss grad av bindende effekt som mål, eller det er svært sannsynlig at, besluttes overfor individet.⁵¹ Utfordringen med denne definisjonen er at den ikke bidrar i særlig grad til avklaring av akkurat hva som skal til for å oppfylle vilkåret. Definisjonens terminologi kan igjen gi rom for tolkning, spesielt graden av bindende effekt som mål oppnås.

Tolkningsrommet viser igjen hvor vanskelig det er å kunne definere et så vidt begrep som «avgjørelse», hvor siktemålet nesten virker å være alle tenkelige former for beslutninger mot individer. Det bør imidlertid også nevnes at forståelsen Bygrave legger til grunn har støtte i annen juridisk teori og hevdes omfattende redegjort for i relasjon til DPD art. 15.⁵²

---

⁴⁸ GDPR fortalepunkt 71.

⁴⁹ Finck (2019), s. 8.

⁵⁰ Bygrave (2020) s. 532.

⁵¹ Ibid.

⁵² Mendoza og Bygrave (2017) s. 10.

3.2.2 Forskjellen på behandling og avgjørelse

Et element som kan medvirke til at innholdet av avgjørelse i det hele tatt har kommet opp til diskusjon, er den usikkerheten som har oppstått som følge av WP29 gruppens tilsynelatende sidestillelse av forordningens bruk av *avgjørelse* og *behandling*. Det er uttalt i WP29s veileder at det vil være en selvmotsigelse om man både kan gi tillatelse og protestere på samme behandling («processing»)⁵³. Dette kan være en terminologisk enkel feil, at *avgjørelse* var det tiltenkte innholdet, men spørsmål kan oppstå som følge av dette siden behandling og avgjørelse ikke er sidestilt i forordningen. Da dette er WP29s veileder og ikke EU-lovgivning bør man være varsom med ordlydstolkninger, men det er vanskelig å se hvor mange andre måter dette kan forstås. Det er klart at det må foregå en form for behandling før avgjørelser blir fattet, men det er nettopp avgjørelsen, ikke behandlingen artikkel 22 retter seg mot. Et moment som trekker i retning at de to artiklene ikke kan sidestilles er kravet om at det må være behandling av personopplysninger etter artikkel 21. Dette er ikke et krav etter artikkel 22, noe som kommer til syne i punkt 3.3.2. Det blir naturligvis vanskelig å fatte en beslutning mot et individ uten noen form for behandling av personopplysninger, da man eksempelvis må bruke dette for å meddele om avgjørelsen.

Der «behandling» har fått en god definisjon med en ikke-uttømmende liste over tilfeller som omfattes, jf. GDPR art. 4 nr. 2, mangler dette for «avgjørelse». Det er klart at mange av eksemplene på behandling kan forekomme i vurderingsfaser før en avgjørelse blir fattet, men det er en vesentlig distinksjon mellom behandling og avgjørelse; behandling relaterer seg til prosess, mens avgjørelse relaterer seg til resultat. Det er nettopp denne distinksjonen som gir anledning til å utforske innholdet i vilkåret «avgjørelse».

3.2.3 Hva skal til for at resultatet av en behandling er en avgjørelse

Som nevnt i punkt 3.2.1 vil behandlinger som fører til et bestemt resultat ofte inngå i selve avgjørelsen. Forutsetninger for en avgjørelse kan aldri være uten betydning ved vurderingen av selve avgjørelsen. Spørsmålet her er om det er mulig å finne krysningpunktet for når en behandling skal anses å være en avgjørelse. I likhet med hva som er trukket frem i juridisk teori mener undertegnede at et godt utgangspunkt er de tilfellene hvor behandling maner frem

---

⁵³ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser s. 35.

en gitt konklusjon.⁵⁴ Hovedfokuset til Bygrave her virker å være at en avgjørelse må enkelt kunne skilles fra forarbeider, undersøkelser og tilleggsarbeider, ikke å finne ut hvor grensen går før noe kan kalles en avgjørelse.

Et mulig tilfelle som kan bidra til å illustrere en tenkt grense, er den type prosesser som eliminerer potensielle valgmuligheter. Hvis det kun blir fremstilt ett alternativ, vil dette klart nok utgjøre en avgjørelse. Dog, dersom en behandling av opplysninger kulminerer i at et individ blir gitt noen få valgmuligheter heller enn mange, kan denne elimineringen av valgmuligheter som presenteres for individet av en datamaskin anses som en avgjørelse av datamaskinen? Det vil i forespeilede tilfelle til syvende og sist være opp til den enkelte hva som faktisk velges, men det er utvilsomt tatt avgjørelser underveis i behandlingen. Disse avgjørelsene er det ikke sikkert at individet får kunnskap om, kanskje heller liten sannsynlighet for at disse blir opplyst om. Her oppstår det et spørsmål om denne type avgjørelser, som ikke er den endelige avgjørelsen, kan omfattes av vilkåret, selv om det er individet selv som faktisk tar den endelige avgjørelsen.

3.3 Vilkåret «utelukkende basert på automatisert behandling»

3.3.1 Automatiserte avgjørelser

Forordningens artikkel 22 gjør seg kun gjeldende for automatiserte avgjørelser som retter seg mot ett individ.⁵⁵ Det er imidlertid ikke en mulighet til å omgå dette ved å lage grupper på to eller flere som den automatiserte behandlingen retter en avgjørelse mot.⁵⁶ Dersom det var mulig å omgå regelen ved å ta avgjørelser mot en gruppe samtidig, kunne man effektivt fjernet innholdet i bestemmelsen på en måte som ikke kan anses å være i tråd med intensjonen bak forordningen. En avgjørelse som retter seg mot flere må dermed forstås å rette seg mot en

---

⁵⁴ Bygrave (2020), s. 532.

⁵⁵ At den retter seg mot et individ forstås ut i fra ordlyden i overskriften «*automatiserte individuelle avgjørelser*» (min kursivering), sammenholdt med bruken av begrepene «[d]en registrerte» og «vedkommende», jf. art. 22 nr. 1.

⁵⁶ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 7. Her det blir fremhevet at det kan være «*individuals (or a group of individuals)*».

‘rekke individer’ og at alle disse har rettigheten som gis av artikkel 22, uavhengig av om alle har fått samme avgjørelse mot seg.

I tillegg til det generelle begrepet *automatisert behandling* er «profilering» trukket frem i artikkelen, som en form for automatisert behandling. Profilering er i GDPR art. 4 nr. 4 som enhver form for automatisert behandling for å vise personlige aspekter knyttet til en fysisk person. Begrepet profilering i seg selv er ikke avhengig av det kun er automatisert behandling som foretas, men det fremstår som, i relasjon til GDPR, at det er denne type profilering som er regulert, jf. definisjonens bruk av *automatisert behandling*. Profilering som gjøres av mennesker i sin helhet, typisk av sosiologer eller terapeuter vil det videre dermed avgrenses mot. Også der hvor profileringen i hovedsak er utført av mennesker, men med automatiserte bidrag vil falle utenfor avhandlingens siktemål, da det aldri kan oppstå spørsmål om disse typene profilering kan resultere i *utelukkende* automatiserte avgjørelser. «[P]rofilering» vil bli nærmere vurdert i punkt 3.5.

Videre kan det diskuteres hva som skal til for at en avgjørelse er *utelukkende* basert på automatisert behandling. Dersom en endelig avgjørelse blir fattet av et menneske, men forarbeidene og utredningene blir gjort av maskin er det vanskelig å komme unna at avgjørelsen er *basert* på automatisert behandling. Sistnevnte moment har også blitt kommentert av WP29, men det synes ikke å ha vært en grundig gjennomgang av de ulike sammensetningene av menneskelig involvering. Det WP29 har uttalt, er at *bagatellmessig* involvering ikke er tilstrekkelig. Involveringen må være meningsfull og utført av noen med kompetanse til å ha faktisk påvirkning på resultatet.⁵⁷ Hva dette innebærer vil vurderes nærmere i punkt 3.3.3.

3.3.2 Hvilke opplysninger må utgjøre grunnlag for avgjørelse

Det kan fremstå noe spesielt at ordlyden av «automatisert behandling», jf. art. 22 nr. 1, ikke refererer på noen måte til behandling av personopplysninger. Med unntak av profilering, som er definert som automatisert behandling av personopplysninger, er det lite annet i artikkel 22 nr. 1 som krever behandling personopplysninger. Det ville imidlertid medført en vesentlig begrensning av virkeområdet dersom det var påkrevd at det utelukkende var personopplysninger som ble behandlet automatisert, og følgelig ledet til en avgjørelse. Måten

---

⁵⁷ Ibid., s. 21.

artikkelen er ordlagt gjør at enhver automatisert behandling av opplysninger omfattes.⁵⁸ Hvis det hadde vært en forutsetning for at artikkelen kunne komme til anvendelse at utelukkende personopplysninger ble behandlet i forbindelse med avgjørelsen kunne regelen på uheldig vis blitt uthult. Det kunne eksempelvis vært mulig å omgå en slik regel ved å anonymisere personopplysninger og bruke disse opplysningene i avgjørelsesprosessen.⁵⁹

Selv om det kan være andre typer opplysninger som ligger til grunn for avgjørelsen, kommer man likevel ikke helt utenom behandling av personopplysninger. For at en avgjørelse kan rette seg mot et individ er man nødt til å behandle personopplysninger i forbindelse med overleveringen av avgjørelsen. Det viktigste her er imidlertid at artikkel 22 nr. 1 ikke krever at avgjørelsen er fattet etter utelukkende automatisert behandling av personopplysninger.

3.3.3 Den nedre grense for menneskelig involvering

Det andre vilkåret for at artikkel 22 nr. 1 skal komme til anvendelse er at en et individ må være utsatt for en avgjørelse som er «utelukkende basert på automatisert behandling». Igjen, et vilkår som i utgangspunktet virker lett å forstå innholdet av – helautomatisert behandling må forekomme uten noen form for menneskelig involvering. Å redusere regelens virkeområde i så stor grad må imidlertid anses problematisk da mennesker både har utviklet og fortsetter å utvikle systemene som fatter avgjørelsene, noe som i hvert fall er en form for involvering. Der spørsmålet kommer på spissen er hvor mye menneskelig involvering som må til før det ikke lenger kan kaller utelukkende automatisert.

Etter ordlyden av *utelukkende automatisert* virker det som om enhver form for menneskelig involvering vil være tilstrekkelig for ikke å bli omfattet av bestemmelsen. For at behandlingen ikke kan anses utelukkende automatisert har, som nevnt, WP29s veileder stilt krav om at den menneskelige involveringen må være *betydningsfull*. Det vises imidlertid ikke til noen rettskilder, eller gis en grundigere begrunnelse, noe som kan gjøre det betenkelig å uten videre legge synspunktet til grunn.

---

⁵⁸ Ibid., s. 8.

⁵⁹ Dette forutsetter at personopplysningene blir tilstrekkelig anonymisert i tråd med kravene stilt til anonymisering etter GDPR art. 5 nr. 1 bokstav e, med ytterligere forklaringer til kravet i foralepunkt 26. Et annet problem som kan oppstå ved anonymisering er at man fortsatt kan ha opplysninger om personer som kan bli brukt, så lenge opplysningene ikke kan identifisere enkeltindivider. Spesielt ved profilering gjøres dette hvor opplysningene samlet inn om en person senere kan brukes til å opprette en profil som vil anvendes på individer som passer i samme kategori. Det er flere tiltak og krav som stilles til anonymisering som i seg selv kanskje bør være gjenstand for en dyptgående redegjørelse.

Dersom veilederen legges til grunn, innebærer ikke inntreden av forordningen noen reell endring i rettstilstanden hva gjelder kravet om menneskelig involvering som gjør at en behandling ikke anses utelukkende automatisert i Norge. Den tidligere personopplysningsloven § 22 og DPD art. 15, hadde en formulering som i stor grad tilsvarer GDPR art. 22.⁶⁰ Det fremgår av forarbeidene til den tidligere personopplysningsloven at den «manuelle delen av behandlingen må imidlertid være reell»⁶¹, for at den tidligere bestemmelsen ikke skulle gjøre seg gjeldende, noe som vil tilsvare synspunktet fremmet av WP29.

I juridisk teori har det blitt fremholdt at det i ikke kan anses oppnåelig i overskuelig fremtid å ha *utelukkende automatisert behandling*. Dette begrunnes med at mennesker har innflytelse på all behandling, enten gjennom programmering, endring av informasjon eller i det hele tatt gjennom valget av hva man gir av informasjon.⁶² Det blir videre hevdet at det ikke kan forutsettes fravær av menneskelig påvirkning på en beslutning, for å betegne denne helautomatisert.⁶³ Det kan dog argumenteres for at denne vurderingen gir lite til avklaringen av innholdet til kravet om utelukkende automatisert behandling for anvendelsen av artikkel 22. Utelukkende automatisert *kan* strekkes til at det kun er maskiner som kan være involvert fra innhenting av informasjon til avgjørelse etter behandling av den. En slik forståelse ville imidlertid ikke kunne anses å være i tråd med de grunnleggende prinsippene lagt til grunn for forordningen. Hvis det er tilnærmet umulig å finne en behandling som faktisk er helautomatisert, i ordets rette forstand, er det vanskelig å se at artikkel 22 nr. 1 gir en regel med faktisk betydning.

Forordningen har som mål å verne fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og å sikre grunnleggende personvernsrettigheter, spesielt retten til vern av personopplysninger, jf. GDPR art. 1 nr. 1, jf. art 1 nr. 2. Å trekke grensen for utelukkende automatisert behandling ved *ingen menneskelig involvering* vil derfor lett kunne gå på tvers av EU-domstolens praksis om å tolke grunnleggende prinsipper utvidende.⁶⁴ Etter dette synes det vanskelig å stille seg alt for kritisk til resultatet WP29 lander på, at det kreves betydningsfull involvering av menneske for at en behandling ikke lenger kan anses

---

⁶⁰ Loven som ble endret til nåværende personopplysningslov, lov 14.04.2000 nr. 3 om behandling av personopplysninger, brukte formuleringen «fullt ut er basert på automatisert behandling», jf. § 22.

⁶¹ Ot.prp. nr. 92 (1998–1999) om lov om behandling av personopplysninger, s. 121.

⁶² Schartum (2018), s. 6.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Fredriksen og Mathisen (2014), s. 234.

utelukkende automatisert.⁶⁵ Denne konklusjonen kan imidlertid oppfattes som svakt argumentert, noe som igjen kan føre til videre diskusjoner rundt vilkåret. Man kan ikke få en endelig avklaring før det kommer en autoritativ avklaring av vilkårets innhold, men, som belyst i dette punktet, finnes det kun en begrenset mengde argumenter for ikke å la WP29 sin veileder anses som gjeldende rett inntil videre.

3.3.4 Hva med automatiserte beslutningsverktøy?

Som det fremgår over, fremstår artikkelen å kun ta sikte på de utelukkende automatiserte eller helautomatiserte avgjørelsene som fattes. Det har imidlertid blitt stilt spørsmål i juridisk teori om det ikke er problematisk hvis automatiserte beslutningsverktøy ikke inkluderes.⁶⁶ I anledning av denne diskusjonen har det blitt trukket paralleller til habilitetsreglene i forvaltningsloven. Automatiserte beslutningsverktøy benyttes ikke til å fatte endelige avgjørelser, men ved forberedelser og som en tilretteleggelse for mennesker til å fatte avgjørelser. Som det fremheves i artikkelen til Melles, kan langvarig bruk av automatiserte beslutningsverktøy med kontinuerlig innfrielse medføre at tilliten til systemet blir så stor, at personene som egentlig skal ha siste ordet alltid velger det verktøyet sier.⁶⁷ Hvis sistnevnte blir tilfellet vil det i prinsippet være en automatisk avgjørelse, men som forfatteren mener i utgangspunktet faller utenfor ordlyden av artikkel 22.

Det fremstår som uproblematisk å ha et klart teoretisk skille mellom helautomatiserte avgjørelser og bruk av automatiserte beslutningsverktøy. Førstnevnte er selvbestemmende, mens sistnevnte krever menneskelig involvering. Problemstillingen av interesse er om skildringen som fremgår av artikkelen, at bruken av beslutningsverktøy i forberedende fase går over til å i hovedsak fatte automatiserte avgjørelser, faktisk ikke allerede er omfattet av artikkelen?

Som fremhevet under punkt 3.3.1 og 3.3.2 er det vanskelig å komme utenom at det må være en *reell* påvirkningsadgang for at en behandling ikke skal kunne anses utelukkende automatisert. Videre virker det å være enighet om at det ikke er tilstrekkelig at det føres overfladisk tilsyn med avgjørelsene som fattes. Hvis det blir en så innprentet rutine at man slutter å legge merke til detaljene i grunnlaget for og avgjørelsene i seg selv, vil ikke

---

⁶⁵ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 20–21.

⁶⁶ Melles (2019), s. 6.

⁶⁷ Ibid.

påvirkningsadgangen eller den faktiske påvirkningen overstige den nedre grense for menneskelig involvering. Det skisserte tilfellet kan dermed ende opp med å omfattes av artikkelen. Det må bemerkes at man ved å omfatte denne type tilfeller har beveget seg ganske langt fra den naturlige forståelsen av ordlyden til «helautomatisert» i artikkel 22, men samtidig forholder seg til det som virker å være enighet i juridisk teori, samt WP29-gruppens utgangspunkt. En av de mest illustrerende uttalelsene er at beslutningsverktøy faller utenfor så lenge de *forblir hjelpeverktøy*.⁶⁸

Etter dette er undertegnede enig med Melles i artikkelen sin, automatiserte beslutningsverktøy faller foreløpig utenfor det *primære* nedslagsfeltet til artikkel 22.⁶⁹ Det er imidlertid viktig å trekke frem at etter konkrete vurderinger av tilfeller, *kan* anvendelsen av beslutningsverktøy omfattes av artikkel 22, uten at dette vil medføre en vesentlig endring i den presenterte forståelsen av vilkåret.

3.4 Vilkårene «rettsvirkning» og «tilsvarende påvirkning»

Det tredje vilkåret som må være oppfylt før artikkelen kan komme til anvendelse er at avgjørelsen fattet må ha «rettsvirkning for eller på tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende», jf. art. 22. Det tredje vilkåret må dermed forstås å være alternativt hvor avgjørelsen enten kan ha «rettsvirkning» eller tilsvarende påvirkning på vedkommende. Hverken *rettsvirkning* eller *tilsvarende påvirkning* er definert i forordningen og må derfor avklares på tilsvarende måte som den nedre grense for menneskelig involvering i en automatisert behandling.

3.4.1 Rettsvirkning

At en avgjørelse har en «rettsvirkning for [...] vedkommende», jf. art. 22 nr. 1, innebærer etter ordlyden av avgjørelsen medfører en endring i rettstilstanden til individet. Dette ved å fjerne, endre eller gi en rettighet som sammenliknet med forholdet før avgjørelsen.. Eksempler på avgjørelser som medfører rettsvirkninger er forvaltningsvedtak som klassifiseres som

---

⁶⁸ Bygrave (2020), s. 533.

⁶⁹ Melles, (2019), s. 7.

«inngrep», eksempelvis vedtak om ekspropriasjon, og domsavgjørelser med virkning for et individ. I sin veileder har i tillegg WP29 fremholdt at kansellering av kontrakt også omfattes av rettsvirkninger.⁷⁰

Det antas at artikkelen ikke avgrenser mot avgjørelser med rettsvirkninger til gunst for individer, men dette vil ikke ytterligere problematiseres videre. Denne avgrensningen begrunnes med at artikkelen har som formål å gi individer en rettighet ved avgjørelser som baserer seg utelukkende på automatisert behandling av personopplysninger. Hvis avgjørelsen gir en rettsvirkning til gunst for individet er det lite trolig at den vil påklages.

At «rettsvirkning» ikke er definert i forordningen, kan komme av at det potensielt er nasjonale forskjeller av hva som anses som en rettsvirkning i de ulike landene forordningen gjelder i. I alle tilfeller må rettigheter gitt av EU-lovgivning være omfattet, men terskelen for andre avgjørelser etter nasjonal rett kan forstås å variere. Hva hvis det oppstår en situasjon hvor en avgjørelse ikke medfører en rettsvirkning etter EU-lovgivning? I landene som ikke anerkjenner avgjørelsen som rettsvirkning etter nasjonal rett vil ikke artikkel 22 komme til anvendelse etter manglende oppfyllelse av vilkåret. Det vil imidlertid være mulig at resultatet av denne potensielle forskjellen mellom landene blir utvisket da artikkelen også omfatter avgjørelser med tilsvarende betydelig påvirkning for individ som rettsvirkning. I tråd med målet om ensartet gjennomføring av forordningen, kan dette derfor også omfattes av artikkelen, noe som ses nærmere på i neste punkt.

3.4.2 Tilsvarende betydelig påvirkning

Det alternative vilkåret til rettsvirkning er på «tilsvarende måte i betydelig grad påvirker vedkommende», jf. art. 22. En naturlig forståelse av ordlyden her er at avgjørelser som har en stor effekt på et individs liv, men som ikke innebærer en endring i rettigheter skal omfattes av artikkelen. Etter denne forståelsen vil vilkåret omfatte forhold man ikke har en bestemt rett til, men som i samfunnet kan anses så nødvendig, at man ikke kan nektes uten menneskelig intervensjon. At påvirkningen skal være «tilsvarende» må også innebære at avgjørelsen må ha en påvirkning som kan anses *likestilt* med en rettsvirkning. I juridisk teori har det blitt tatt til orde for at en avgjørelse må ha konsekvenser for individer som er mer enn trivielle for personens velferd relativt til andre individer.⁷¹ Uten at dette nødvendigvis i seg selv

---

⁷⁰ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 21.

⁷¹ Mendoza og Bygrave (2017), s. 12.

konkretiserer vilkåret i nevneverdig grad fremheves det også at det vil være en proporsjonalitet i vurderingen. Ved sterkere inngrep i den private sfære, eller ved inngrep som har flere negative effekter for individ, vil være lettere å finne at vilkåret er oppfylt.⁷²

Hva som egentlig innebærer at noe har tilsvarende betydelig påvirkning, som rettsvirkning, fremstår mye mer uklart enn hva som utgjør en «rettsvirkning». Siden rettsvirkning, som nevnt, kan tenkes å variere fra rettssystem til rettssystem vil naturligvis også hva som anses å ha tilsvarende betydelig påvirkning, variere. Hvis vilkåret kun var ment å gjelde i hver nasjon uavhengig av hverandre kan det tenkes at dette kan lede til en rekke forskjeller i ulike rettssystemer. Dette vil være stikk i strid med et av hovedformålene bak å innføre GDPR, ensartethet i gjennomføring og overholdelse.⁷³ At forordningen er gjennomført som nettopp det, en forordning heller enn direktiv, kan imidlertid bøte på denne utfordringen. Siden forordningen er direkte implementert som lov og har både overnasjonal sanksjonsmyndighet for brudd ved personvernrådet og EU-domstolen som siste rettsinstans er det vanskelig å se for seg at det vil tillates vilkårlige forskjeller i ulike medlemsland (og andre land som har gjennomført forordningen, som Norge).

Det er listet opp noen eksempler på hva som *kan* oppfylle vilkåret om tilsvarende påvirkning i WP29s veileder. Nevnte tilfeller her er avgjørelser som omhandler; et individs finansielle situasjon (adgang til lån eller søknader om kreditt ol.), adgangen til helsetjenester, avslag på jobbsøknader eller gjør en vesentlig dårligere stilt, og adgang til utdanningstjenester.⁷⁴ Dette er imidlertid kun noe WP29 har sett for seg at muligens kan oppfylle kravene til *tilsvarende betydelig påvirkning*, ikke en konkret og uttømmende liste. Forordningens fortale er, som nevnt innledningsvis, heller ikke en fasit med bindende virkning, men har også kommentert dette. I punkt 71 fremgår det at automatisk avslag på elektronisk kredittsøknad og elektronisk rekruttering uten menneskelig involvering anses som omfattet.⁷⁵

De opplistede eksemplene som *kan* oppfylle vilkåret gir veiledning til behandlingsansvarlige, men det er vanskelig å vite med sikkerhet at avgjørelsen har tilstrekkelig innvirkning. At det ikke gis beskrivelser av eksemplene gjør at det fortsatt hefter stor usikkerhet rundt akkurat hvilke tilfeller av automatisert behandling som omfattes. Eksempelvis er det ikke åpenbart at

---

⁷² Ibid.

⁷³ Se punkt 2.1.

⁷⁴ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 22.

⁷⁵ GDPR fortalepunkt 71.

alle former for elektronisk rekruttering vil oppfylle kravene til betydelig påvirkning, og heller ikke åpenbart hvor grensen for automatisering av prosessen skal trekkes.

3.5 Profilerings

3.5.1 Hva er profilering?

I forordningen har profilering blitt nevnt eksplisitt i artikkel 22 nr. 1, som en form for automatisert behandling, jf. «herunder profilering». Dette samsvarer med definisjonen i forordningens art. 4 nr. 4, hvor profilering defineres som «enhver form for automatisert behandling av personopplysninger som innebærer å bruke personopplysninger for å vurdere visse personlige aspekter knyttet til en fysisk person, særlig for å analysere eller forutsi aspekter som gjelder nevnte fysiske persons arbeidsprestasjoner, økonomiske situasjon, helse, personlige preferanser, interesser, pålitelighet, atferd, plassering eller bevegelser». Etter denne definisjonen er det ikke bare utelukkende automatisert behandling som omfattes. Bruken av «enhver form» tilsier at også delvis automatisert behandling vil omfattes. For artikkel 22 nr. 1 sitt vedkommende er det imidlertid kun de *utelukkende automatiserte* formene for profilering som omfattes. I den videre redegjørelsen vil det derfor avgrenses mot de tilfellene av profilering som ikke er utelukkende automatisert.

3.5.2 Hvorfor profilering er viktig i vurderingen av art. 22 nr. 1

Profilering i artikkel 22 kan, etter ordlyden, fremstå som en presisering av hva som omfattes av automatisert behandling, uten at noen nye elementer innføres. Det som imidlertid gjøres gjeldende er at forordningen, med inkluderingen, skiller mellom profilering som omfattes av artikkel 22, og profileringen som reguleres av artikkel 21. Forordningens artikkel 21 gir individer en generell rett til å protestere mot behandling av egne personopplysninger, hvor profilering nevnes eksplisitt som noe man kan protestere mot, jf. «herunder profilering». At det er brukt den samme formuleringen som i artikkel 22 betyr ikke at det er en innholdsmessig likhet. Som med vurderingen i punkt 3.2.2 om avgjørelse, er det hva artikkelen *retter seg mot* som fremstår som den største ulikheten. Der artikkel 21 retter seg mot profilering som behandling, retter artikkel 22 seg mot det resultatet av en behandling som kan klassifiseres som en avgjørelse. At man kan protestere mot profilering etter artikkel 21 gir ikke

umiddelbart noe viktig til spørsmålet om artikkel 22 oppstiller en rettighet eller et forbud. Sammenlikningen med bruken av «profilering» i artikkel 21 gir dermed ikke automatisk noe til spørsmålet om rettighet eller forbud etter artikkel 22. Det viktigste blir derfor å belyse hvilke typer profilering som omfattes av artikkel 22 nr. 1.

Et av de største usikkerhetsmomentene som gjør seg gjeldende, er hvilke typer profilering som *ikke* ender i avgjørelse med rettsvirkning som omfattes av artikkel 22. Det forutsettes her at profileringen gjøres utelukkende automatisert. Dersom profilering ender i avgjørelse med rettsvirkning, vil den klart falle inn under ordlyden og omfattes av siktemålet til artikkelen, sett i lys av bakenforliggende hensyn. Derimot, hvis utfallet aldri vil være en rettsvirkning blir spørsmålet hvilke typer bruk av automatisert behandling av opplysninger som anses tilstrekkelig inngripende ovenfor enkeltindivider til at artikkel 22 kommer til anvendelse.

Et av områdene som har vært særlig diskutert er bruk av KI (eller tilsvarende automatiserte elektroniske verktøy) i markedsføring, særlig hvis KI-en bruker personopplysninger til profilering. Dette er et av temaene trukket frem av WP29 hvor det tas til orde for å ha en vurdering av hvor inngripende profileringen er, for å kunne vurdere om den oppfyller vilkåret om påvirkning som tilsvarer rettsvirkning. I veilederen er det trukket frem fire punkter som kan hjelpe til med å avgjøre dette; hvor omfattende profileringen er (om det sammenstilles informasjon fra flere enheter, nettsteder og tjenester), forventningene og ønskene til individet som blir utsatt for det, måten reklamen blir formidlet, og om kunnskap om sårbarheter til individ blir anvendt.⁷⁶ Dette siste momentet retter seg, i følge WP29s veileder, mot individer i svakere stilte samfunnsgrupper, som minoriteter og sårbare voksne.⁷⁷

Momentene fremlagt i veilederen er ikke bindende, men fremstår etterfulgt av tilsynsmyndigheter. Eksempelvis fremgår det av det norske datatilsynets nettside at «[p]ersontilpassa marknadsføring, som inneber ei heilautomatisk avgjerd om å vise deg ein viss reklame, vil normalt ikkje vere ei automatisk avgjerd. Årsaka er at slike avgjerder normalt ikkje har stor nok innverknad på deg».⁷⁸ Videre trekkes det frem at målrettet reklame som spiller på svakheter hos individer kan oppfylle vilkåret. Eksempelet som brukes her er

---

⁷⁶ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 22.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Datatilsynets informasjonssider om rettigheter ved automatiserte avgjørelser, i feltet «døme på automatiske avgjerder».

spilleavhengige som blir foret med reklame for diverse spill.⁷⁹ Her bør det imidlertid være et skille mellom reklame som retter seg mot individer hvor markedsfører vet at individet er spilleavhengig, og markedsføring på bakgrunn av informasjon om type spill en person liker. Det bør ikke omfattes av profilering at det markedsføres spill til en som tidligere har kjøpt et liknende spill. Hvis man har informasjon om individet utover det at man har kjøpt et spill, for eksempel hyppigheten man spiller, penger brukt o.l., kan bruken av denne informasjonen forstås som å utnytte kjente svakheter ved et individ. Begrunnelsen for å skille mellom dette er at det må settes en grense for hvor store krav man kan sette til den behandlingsansvarlige. Har man ingen holdepunkter for at en person er spilleavhengig, kan det vanskelig påvises at avhengigheten er grunnlaget for å markedsføre spill mot individet. Dette er et moment det kan være spesielt vanskelig å påvise for tilsynsmyndigheter. Ved dette skillet dukker også spørsmålet om hvor store krav vil kan sette til den som driver med markedsføring.

Kjernen av profilering etter artikkel 22 er at det er personopplysninger som behandles og ligger til grunn for avgjørelsen. Der det ikke kan påvises at markedsføringen ble rettet mot individet som følge av at denne led av spilleavhengighet kan det vanskelig bevises at denne markedsføringen var så inngripende at artikkelen kom til anvendelse. For å sette dette helt på spissen kan man ikke holdes ansvarlig for at en spilleavhengig blir fristet av en reklameplakat for bingo, hvis man har lagt en i alle postkasser i nærområdet.

Dette viser hvor vanskelig det kan være å avgjøre hvorvidt et forhold omfattes av profileringsvilkåret i artikkel 22. At det er vanskelig gir også utslag i vurderingen av om artikkelen oppstiller en rettighet eller et forbud, som skal vurderes nærmere under hovedpunkt 4.

---

⁷⁹ Riktignok et potensielt dårlig eksempel, da spillavhengighet kan bli erklært å være en sykdom, noe som vil medføre at dette er sensitive opplysninger omfattet av GDPR art. 9. Denne ekstra dimensjonen av spørsmålet kan gi anledning til videre redegjørelser, men faller utenfor siktemålet til denne avhandlingen.

4 Rettighet eller forbud

4.1 Hvorfor det er viktig å avklare om artikkel 22 oppstiller en rettighet eller et forbud

Det er som nevnt innledningsvis en stadig økende grad av digitalisering i samfunnet, i tillegg til at det er en stor mengde personopplysninger som allerede ligger ute tilgjengelig på internett.⁸⁰ Det er anledningen til å benytte disse personopplysningene på en måte som vesentlig påvirker individer GDPR forsøker å bøte på. Mulighetene teknologien har gitt til å sammenstille og anvende denne dataen effektivt kan gi store utslag for individer og for samfunnet.⁸¹

De to potensielle tolkningene av artikkel 22 nr. 1 vil medføre vesentlig forskjellige virkninger. Dette gjør det essensielt å besvare spørsmålet om artikkelen oppstiller en rettighet som kan påberopes, eller et forbud som det krever grunnlag for å fravike. Hvis artikkel 22 nr. 1 skal bli tolket som en rettighet individer kan påberope seg, vil automatiserte avgjørelser med rettsvirkning eller tilsvarende betydelig påvirkning kunne fattes av alle behandlingsansvarlige og databehandlere.⁸² I etterkant vil individet kunne påberope seg retten artikkel 22 nr. 1 gir, og avgjørelsens innhold vil ikke kunne effektueres ovenfor individet. I disse tilfellene vil også retten til menneskelig intervensjon, som fremgår av artikkel 22 nr. 3, gjøre seg gjeldende.⁸³ Ved tilfeller hvor avgjørelser opprettholdes uten menneskelig intervensjon, etter det er fremsatt krav om det, vil den aktuelle behandlingsansvarlige ikke ha utført sine plikter etter forordningen, og kan sanksjoneres i tråd med GDPR art. 83. Motsetningsvis, hvis artikkel 22 oppstiller et forbud mot automatisert behandling av personopplysninger må unntakene som fremgår av artikkel 22 nr. 2 oppfylles, før det er adgang til automatisert behandling. Overtredelser av forbudet kan dermed også sanksjoneres i

---

⁸⁰ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 5.

⁸¹ Ibid. Det blir også trukket frem at økende grad av automatisert behandling av personopplysninger kan undergrave individers mulighet til å ta frie valg og øke segregeringen av samfunnet, jf. Ibid., s. 5–6.

⁸² Forutsatt at det foreligger rettslig grunnlag til behandling av personopplysninger i tråd med kravene satt i art. 6, 9, 10 og 22 nr. 2.

⁸³ Retten til menneskelig intervensjon etter artikkel 22 nr. 3 er uavhengig av om art. 22 nr. 1 utgjør en rettighet eller et forbud, men forutsetter at artikkel 22 nr. 1 og unntak a) eller c) i artikkel 22 nr. 2 kommer til anvendelse.

tråd med GDPR art. 83. I begge ovennevnte tolkningsmuligheter forutsettes det at vilkårene for anvendelse som presisert i hovedpunkt 3 er oppfylt.

Det at artikkelen kan tolkes på to ulike måter gjør at man kan ende opp med to veldig forskjellige virkninger. Begge virkningene vil medføre ansvar for behandlingsansvarlige; informasjonsplikt hvis rettighet som kan påberopes, jf. GDPR art. 13 og 14, og en plikt til å avstå fra å fatte avgjørelser utelukkende basert på automatisert behandling, med mindre rettslig grunnlag anskaffes på forhånd, jf. art. 22 nr. 1, jf. nr. 2.⁸⁴ Inntil en endelig avklaring foreligger her vil en ulik tolkning av regelen av forskjellige behandlingsansvarlige føre til at det vil være overtredelser av forordningen. Hvorvidt disse overtredelsene sanksjoneres vil variere i tråd med de nasjonale tilsynsmyndighetenes forståelse, men at det er mulig å klage på eventuelle sanksjoner fremstår uomtvistelig. Det kan også i mange tilfeller finnes gode argumenter mot at sanksjoner kan opprettholdes så lenge det ikke har vært en endelig avklaring.

Videre vil det belyses de momentene som trekker i de to ulike retningene, i lys av rettskildebildet som foreligger.

4.2 Hvordan artikkelen bør forstås

4.2.1 Hva som menes med at man har en «rett» – den språklige forståelsen

At GDPR artikkel 22 nr. 1 gir en «rett» til ikke å bli utsatt for avgjørelser utelukkende basert på automatisert avgjørelse gir i hovedsak to mulige tolkningsalternativer.⁸⁵ Det er enten at individer får en positiv rett til å gripe inn etter en avgjørelse er fattet, eller at det blir en negativ avgrensning av muligheten til å fatte avgjørelser etter automatisert behandling. Den positive retten vil tilsvare retten til å protestere på behandling av personopplysninger etter

---

⁸⁴ Rettslig grunnlag for å fravike av art. 22 nr. 1 kan være alle som fremgår av art. 22 nr. 2. Både nr. 2 bokstav a og c er unntak som krever at den registrerte selv gir den behandlingsansvarlige mulighet til å fatte automatiserte avgjørelser, bokstav a ved avtaleinngåelsen og bokstav c ved et eksplisitt samtykke.

⁸⁵ Juridisk teori virker enstemmig på dette punktet. De mest kjente diskusjonene har vært om hvorvidt det er en rettighet som må påberopes eller et forbud, for å underbygge dette trekkes frem Mendoza og Bygrave (2017), Bygrave (2020) og Tosoni (2021). Det er fullt mulig det finnes noen andre synspunkt, men det er lite som tyder på at det ikke er mellom disse tolkningene slaget står.

artikkel 21. Ved negativ avgrensning må det oppfylles vilkår før behandling kan finne sted, for artikkel 22 sitt vedkommende er det unntakene i nr. 2.

Det første som må vurderes er hva som ligger i å ha «rett» til noe, eller som i tilfellet etter artikkel 22, rett til *ikke* å bli utsatt for noe. Her avviker min redegjørelse av ordlyden fra en del juridiske teoretikere.⁸⁶ Å ha rett til ikke å bli utsatt for noe, kan forstås som et forbud for andre å utsette en selv for en gitt opplevelse eller handling. Dette er sammenfallende med forståelsen som legges til grunn av WP29.⁸⁷ Det som virker å være det rådende argumentet mot denne forståelsen er at hvis det var meningen å oppstille et forbud ville artikkelen vært ordlagt annerledes.⁸⁸ Særlig blir artikkel 22 nr. 4 trukket frem som et eksempel hvor det fremgår at avgjørelser som bygger på unntakene i artikkel 22 nr. 2, *skal ikke* bygge på særlige kategorier av personopplysninger.⁸⁹ I likhet med kritikere av denne ordlydstolkningen virker WP29 også å ha fokusert på mangelen av formulering som sier direkte forbud.⁹⁰ Der eksempelvis Bygrave trekker frem mangel av holdepunkter for forbud i ordlyden,⁹¹ viser WP29s veileder til mangel av holdepunkter for at det ikke er forbud. I deres veileder vises det gjentatte ganger til momenter som vurderes til ikke å gå mot forståelsen av at det oppstilles et forbud. Et av eksemplene på dette er vurderingen overskriften til seksjonen artikkel 21 og 22 er satt i. Her trekkes det frem at overskriften sier «rett til å protestere **og** automatiserte individuelle avgjørelser», noe som tilsier at artikkel 22 ikke er tilsvarende rett til å protestere som artikkel 21.⁹² Det er diskutabelt hvor mye dette argumentet kan vektlegges, men det fjerner ikke muligheten til å anse artikkel 22 som et forbud.

Det er klart at man bør se på konteksten og plasseringen av en artikkel for å forstå innholdet. Det kan imidlertid reageres på, særlig i WP29s veileder, mangelen av en mer utdypende redegjørelse for ordlyden. At det er gitt en «rett», isolert sett, gir ikke så veldig mye mer enn det som er nevnt innledningsvis. Det som kan påpekes ved dette, er forskjellen i ordlyden *å ha rett til noe* og *å ha rett til ikke å bli utsatt for noe*. Der det første alternativet klart gir en valgmulighet til den som får retten, enten gjøre det man har rett til eller la være, er det ikke

---

⁸⁶ Bygrave, Tosoni og Wachter virker å fokusere på ordlyden av «rett» isolert sett i all tidligere referert litteratur.

⁸⁷ Jf. WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 19.

⁸⁸ Bygrave (2020), s. 531.

⁸⁹ Det følger videre av art. 22 nr. 4 at unntak fra dette kan gjøres hvis samtykke er gitt i tråd med art. 9 nr. 2 bokstav a) eller g) og egnede tiltak for å verne den registrertes rettigheter friheter og berettigete interesser er innført.

⁹⁰ Bygrave (2020), s. 531.

⁹¹ Ibid.

⁹² WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, vedlegg 2, s. 34.

like lett å slå fast akkurat hva siktemålet til alternativet er. En rett til ikke å bli utsatt for noe kan gi mulighet til å unngå å bli utsatt for avgjørelser eller handlinger, eller gjøre det rettstridig for andre å utsette deg for de definerte avgjørelsene eller handlingene. I stedet for å argumentere for at en rettighet i seg selv utgjør et forbud, burde disse forskjellene blitt trukket frem. Etter min forståelse virker ordlyden av *å ha rett til ikke å være gjenstand for en avgjørelse* i større grad å rette seg mot tredjeparter enn subjektet selv. Det virker mindre innlysende at en rett til ikke å bli utsatt for en avgjørelse medfører at subjektet har rett til å motsette seg en eventuell avgjørelse og si seg ubundet av den. Etter dette vil en naturlig forståelse av ordlyden tilsi at artikkelen oppstiller et forbud, og det vil videre undersøkes om andre tolkningsbidrag samsvarer med, eller motsier denne forståelsen.

4.2.2 Den kontekstuelle forståelsen

En naturlig videre tilnærming til spørsmålet om hva som ligger i «rett» er å se på andre artikler som også inneholder begrepet. En sammenhengende begrepsbruk er viktig for å sikre forutsigbarheten av reguleringen, særlig for en forordning som er så sammensatt som GDPR. Det er også på dette punktet at EU-domstolens vektning av systembetragtninger må trekkes frem.⁹³ Hvis innholdet av det samme begrepet i forskjellige artikler er varierende, vil anvendelsen av regelverket raskt bli utfordrende. Så hvordan blir egentlig «rett» brukt i forordningen?

For å se etter sammenliknbare anvendelser av bruken «rett», bør det ses hen til de øvrige artiklene om den registrertes rettigheter, GDPR kapittel 3. I lys av kapittelets overskrift fremstår det som at alle disse artiklene har det samme formålet, å regulere individers vern av personopplysninger. I artikkel 15-21 blir rett brukt til å gi individer rettigheter man kan utøve. Det som umiddelbart skiller disse artiklene fra artikkel 22 er at ingen av de øvrige gir en rett til *ikke* å gjøre noe eller bli utsatt for noe. Man får rett til å gjøre en spesiell ting etter hver av artiklene 15-21.⁹⁴ Ingen av disse artiklene kan dermed anses å direkte gi løsningen for hvordan en rett til ikke å bli utsatt for en avgjørelse skal forstås. Artikkel 13 og 14 gir også en rett til individer, men gjennom å regulere atferden til den som behandler personopplysningene. I lys av dette ville det kanskje vært naturlig om artikkel 13 og 14 var

---

⁹³ Fredriksen og Mathisen (2014), s. 222.

⁹⁴ Rett til å kreve innsyn, jf. art. 15, rett til å få rettet uriktige personopplysninger, jf. art. 16, rett til sletting, jf. art. 17, rett til begrensning av behandling, jf. art. 18, rett til dataportabilitet, jf. art. 20 og rett til å protestere, jf. art. 21.

formulert tilsvarende som artikkel 22, men det er heller ikke tilfellet. I stedet for å si noe om rettighetene til den registrerte, ble artikkel 13 og 14 formulert som et påbud for behandlingsansvarlige. I artikkel 13 og 14 fremgår det at den behandlingsansvarlige «skal» informere behandlingen av personopplysningene, og om rettighetene til den registrerte i den forbindelse. Essens av de to artiklene er tilsvarende artikkel 22 hvis man legger til grunn forståelsen at artikkel 22 oppstiller et forbud. Hvis målet var det samme, at behandling av personopplysninger ikke kan finne sted uten at kravene er oppfylt (uten overtredelse av forordningens regler), kan det virke vilkårlig at det er en så vesentlig forskjell i formuleringene. Det må imidlertid påpekes her at det er forskjell mellom påbud og forbud, på lik linje som det er forskjell mellom rett til å gjøre noe og rett til ikke å bli gjort noe mot. Den viktigste likheten mellom artikkel 13, 14 og 22 nr. 1 kan forstås å være at de ikke henvender seg til den registrerte om hva denne kan foreta seg, men til behandlingsansvarlig om hva de må eller ikke kan gjøre. Etter dette kan det ikke forstås å være noen artikler i forordningen med tilsvarende formulering og siktemål som artikkel 22.

Et moment trukket frem i juridisk teori er sammenhengen mellom GDPR art. 22 og Modernised Convention 108⁹⁵ artikkel 9.⁹⁶ I den tilhørende forklarende rapporten fremheves det at retten til ikke å bli utsatt for avgjørelse basert på utelukkende automatisert behandling er en rett som kan utøves og at det er essensielt at det etableres en rett til å utfordre avgjørelsen.⁹⁷ Tilsvarende tilhørende rapporter har blitt vektlagt av EU-domstolen tidligere og kan derfor forstås å ha betydning for dette spørsmålet.⁹⁸ En rett til å utfordre en avgjørelse er imidlertid ikke helt sammenfallende med en rett til å ikke anse seg selv bundet av en avgjørelse. Hverken i sistnevnte rapport eller i Modernised Convention 108 art. 9, fremgår det eksplisitt at man skal ha mulighet til å effektivt sett fjerne avgjørelsen mot seg ved å protestere. En rett til å komme med innvendinger kan i så tilfelle heller fremstå som en rett tilsvarende etter GDPR art. 22 nr. 3. Forskjellen her er kravet som stilles før en avgjørelse kan fattes etter utelukkende automatisert behandling, og innvendinger dermed fremmes. Unntakene må gjøre seg gjeldende for forordningens vedkommende, mens det kreves hjemmel i lov etter Modernised Convention 108 art. 9 (2). Hvis undertegnede tolkning av

---

⁹⁵ Modernised Convention for the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data, CM/Inf(2018)15-final, 18. mai 2018. Tilgjengelig her: <https://www.coe.int/en/web/data-protection/convention108/modernised> (sist lest 28.05.2021).

⁹⁶ Bygrave (2020) s. 528 og Tosoni (2021) s. 15–16.

⁹⁷ Explanatory report to modernised convention, punkt 71, 72 og 75.

⁹⁸ Dette er gjort i bl.a. sak C-268/17, AY, avsnitt 59.

ordlyden legges til grunn virker rettighetene som fremgår av Modernised Convention 108, i hovedsak å tilsvare rettighetene gitt av GDPR art. 22.

Directive (EU) 2016/680⁹⁹ (heretter LED) blir også trukket frem som et argument mot å forstå GDPR art. 22 nr. 1 som et forbud.¹⁰⁰ I LED artikkel 11 fremgår det uttrykkelig at det skal være *forbudt* å fatte helautomatiserte avgjørelser med negativ rettsvirkning eller betydelig påvirkning, med mindre EU- eller nasjonal rett tillater det og egnede tiltak for å ivareta rettighetene til individer er på plass. LED art. 11 fremstår relativt lik i ordlyden som GDPR art. 22 nr. 1. Den vesentlige forskjellen kommer av at LED art. 11 benytter ordet *forbudt*. Hvorfor skal GDPR art. 22 nr. 1 tolkes til å være et forbud, når det åpenbart var anledning til å utforme den som LED art. 11, hvis det var intensjonen? Det viktige her bør forstås å være hva henholdsvis GDPR og LED regulerer. Der GDPR omfatter alle behandlingsansvarlige, retter LED seg mot myndigheter («competent authorities», jf. LED art. 1). LED blir dermed en type særregulering for myndigheter, noe som reduserer i hvor stor grad en analogisk tolkning bør finne sted. Det å bruke særreguleringer som tolkningsbidrag for forståelsen av prinsipielle reguleringer vil kunne medføre en vesentlig begrensning i rekkevidden til sistnevnte, noe som kan få uheldige konsekvenser. Valget om å ikke bruke terminologien *forbudt* i GDPR art. 22 nr. 1, når det ble gjort i LED art. 11, kan gi grunnlag for en diskusjon, men bør ikke forstås som avgjørende for innholdet av GDPR art. 22 nr. 1. Dette valget har blitt tolket som en intensjon om å etablere ulike regler,¹⁰¹ men det bør utvises forsiktighet ved vektingen av tolkninger av intensjoner med valg som ikke synliggjøres.

4.2.3 Fortalens betydning for forståelsen

Forordningens fortale har blitt ilagt vesentlig vekt også ved spørsmålet om artikkel 22 oppstiller en rettighet eller et forbud. Det viktigste momentet som trekkes frem i WP29s veileder, er fortalens punkt 71 om at «avgjørelser som treffes på grunnlag av slik behandling [...] **bør være tillatt** når unionsretten eller medlemsstatens nasjonale rett [...] uttrykkelig

---

⁹⁹ Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA.

¹⁰⁰ Bygrave (2020), s. 531.

¹⁰¹ Tosoni (2021), s. 14.

tillater dette».¹⁰² Det bør påpekes at det kan være problematisk å legge så mye vekt på uttrykket «bør være tillatt», da fortalepunktet innleder med at den «registrerte *bør ha rett*» (min kursivering) til ikke å være gjenstand for automatiserte avgjørelser, som oppfyller vilkårene i artikkel 22 nr. 1. Dette uttrykket virker derfor å være en standardisert frase, heller enn en åpenbar referanse til at det skal oppstilles et forbud. Motsetningsvis kan momentet om hvor lite uenighet det virker å være om at barn fortjener ekstra vern, selv om det også kun er formulert i fortalen, forstås å understøtte WP29 sitt syn på fortalen. Det er i fortalepunkt 38 og 71 det fremgår hhv. at barn fortjener et særlig vern og at den type avgjørelser ikke bør rettes mot barn.¹⁰³ Det kan dog diskuteres hvor stor vekt sistnevnte argument kan ilegges, men det kan vise en av svakhetene til diskusjonen av artikkel 22.

Som nevnt tidligere bør det forstås som en svakhet at synspunktene lagt til grunn i WP29s veileder, ikke er grundigere redegjort for enn hva de er. Den manglende begrunnelsen gir anledning til å angripe argumentene for resultatet, heller enn resultatet i seg selv. De vage formuleringene i fortalen gir egentlig ikke sterke holdepunkter i den ene eller andre retningen. Da fortalen ikke kan medføre at regler tolkes på tvers av ordlyden, jf. punkt 1.2, gir dermed heller lite til den konkrete vurderingen av akkurat hvilken regel artikkel 22 nr. 1 oppstiller, i lys av redegjørelsen av artikkelens ordlyd ovenfor.

4.2.4 Tilblivelsen av artikkelen

Det er omfattende redegjort for tilblivelsen og historien bak artikkel 22 i juridisk teori, hvor utformingen av GDPR art. 22 trekkes helt tilbake til fransk rett som ga grunnlag for forløperen, DPD art. 15.¹⁰⁴ Et viktig moment å trekke frem fra det historiske perspektivet er den forskjellige implementeringen av DPD art. 15. I noen nasjoner ble den implementert som et forbud, mens andre som en rettighet man kunne utøve. Dette ville man unngå at skjedde igjen ved å gjennomføre GDPR som en forordning. Allikevel finnes det variasjon i gjennomføringen hos nasjoners datatilsyn. Forskjellen vises ved sammenlikning av det norske og det franske datatilsynet. Der det norske datatilsynet har valgt å legge seg på linje med WP29s veileder, har det franske datatilsynet ('CNIL') valgt å fremheve at forordningens

---

¹⁰² WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 20 (min oversettelse). På engelsk har WP29 uttalt at sitatet tilsier et generelt forbud mot automatiserte avgjørelser (med utheving av «**should be allowed**») og henvisning til vedlegg 2.

¹⁰³ I den norske versjonen av fortalepunkt 71 fremgår det at slike «tiltak bør ikke gjelde barn», jf. 5. punktum. Tiltak må her forstås som en referanse til eksempelet av avgjørelse nevnt i fortalepunktets første punktum.

¹⁰⁴ Tosoni (2021), s. 4.

artikkel 22 nr. 1 oppstiller en rettighet den registrerte kan påberope seg.¹⁰⁵ At det er forskjeller gir ikke mye til vurderingen av rettighet eller forbud, men illustrerer behovet for avklaring.

I juridisk teori er de mange forslagene til artikkel 22 som ble vraket til fordel for dagens ordlyd trukket frem. Enkelte av disse forslagene finnes i Albrecht-rapporten¹⁰⁶ og særlig trekkes forskjellen på de forslagene som ble forkastet og den vedtatte teksten frem.¹⁰⁷ I rapporten ble det foreslått at artikkelen skulle innføre et forbud mot profilering uten hjemmel i lov. At dette ble forkastet har blitt tolket som at det ikke var ønskelig å oppstille et generelt forbud etter artikkel 22.¹⁰⁸ Heller enn å eksplisitt forby profilering uten hjemmel i lov, ble artikkelen gjennomført med formulering tilsvarende DPD art. 15. Forkastelsen av forslaget bær imidlertid ikke anses som et godt argument for den motsatte regelen. For det første er et forbud mot profilering en veldig begrenset regel, sammenliknet med forbud mot automatiserte avgjørelser som medfører rettsvirkning eller tilsvarende påvirkning. Profilering omfattes av sistnevnte regel, men valget om ikke å begrense regelen utelukkende til profilering tilsier at forslaget ikke regulerte forholdet som var ønsket. Hvis det ikke er to like tilfeller bør ikke vrakingen av den ene medføre at den andre også må vrakes. For det andre fremgår ingen begrunnelse for vrakingen av forslaget, noe som gjør det betenkelig ilegge særlig vekt til en tolkning av valget om å forkaste forslaget. Hvis det skal utvises forsiktighet ved tolkning av fortale på en måte som ikke stemmer overens med en artikkels ordlyd, bør terskelen være enda høyere for tolkning av en uttalt intensjon.

4.2.5 Hvilken forståelse er mest i tråd med formålet?

Ved tilfeller som det foreliggende, to mulige tolkningsalternativer etter ordlyden med gode grunner for begge løsninger, vil formålet med artikkelen kunne gi innsikt i hva lovgiver mente med reguleringen. Det er ikke omtvistet at forordningen ble gjennomført for å bedre individers vern av personopplysninger. Dette skulle gjennomføres ved både å gi bedre rettigheter til individer og stille strengere krav til de som behandler personopplysninger. Det er fremhevet i WP29s veileder at det vil gi bedre vern av personopplysninger hvis det

---

¹⁰⁵ CNIL GDPR guide for processors, s. 8 og 16, og det norske Datatilsynets rapport om kunstig intelligens og personvern (se note 38).

¹⁰⁶ Se Jan Philipp Albrecht, *Draft Report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individual with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation)* (COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD)) (16. januar 2013).

¹⁰⁷ Tosoni (2021), s. 7.

¹⁰⁸ Ibid.

oppstilles et forbud heller enn en rettighet som kan påberopes.¹⁰⁹ Det blir imidlertid ikke gitt en utdypende forklaring på hvorfor det vil gi et så mye bedre vern enn ved en rettighet og dermed være mer i tråd med formålet.

Hvorvidt formålet kun taler i den ene eller andre retningen avhenger av resultatet av regelen man ender opp med. Hvis det viser seg at effekten av avgjørelser ikke kan endres etter de er fattet, vil det være vanskelig å påstå at personvernet var like godt ivaretatt som hvis avgjørelsen ikke kunne blitt tatt. Et eksempel på dette kan være ved markedsføring. Gitt at markedsføringen oppfyller kravene for anvendelse av artikkel 22 nr. 1, kan man i etterkant ikke endre eller tilbakekalle denne markedsføringen. I denne type tilfeller vil et forbud klart være det beste alternativet for den registrerte. Hvis effekten av en avgjørelse *kan* endres i ettertid, kan dette stille seg annerledes.

Både avgjørelser til gunst og til ugunst for den registrerte omfattes av regelen, jf. punkt 3.4.1, og det virker særdeles pessimistisk å tro at det kun vil bli fattet avgjørelser til ugunst for den registrerte. Dersom automatiserte avgjørelser forbyes kan prosessen med å fatte også de avgjørelsene som er til gunst for individer vanskeliggjøres, noe som ikke vil være i tråd med hensynet til økonomisk og sosial fremgang.¹¹⁰ Sistnevnte moment bør imidlertid ikke gis vesentlig vekt, da det bør være anledning til å ha rettslig grunnlag for avgjørelsen, spesielt hvis man har verktøyene til å fatte helautomatiserte avgjørelser med stor innvirkning på individer.

4.2.6 Kravet om informasjon om forekomsten av automatiserte avgjørelser

Det fremgår av Artikkel 13 og 14 et krav om at den registrerte blir informert om forekomsten av automatiserte avgjørelser hos den behandlingsansvarlige. Dette er en rett den registrerte ikke trenger å påberope seg, men et krav forordningen stiller til behandlingsansvarlige. Spørsmålet her er hvilken betydning dette kravet har for forståelsen av artikkel 22.

Både artikkel 13 nr. 2 bokstav f, og artikkel 14 nr. 2 bokstav g, krever at den behandlingsansvarlige skal opplyse om «forekomsten av automatiserte avgjørelser [...] som nevnt i artikkel 22 nr. 1 og 4». Hvis dette kravet overholdes, skal det ikke være mulig for den behandlingsansvarlige å fatte automatiserte avgjørelser mot en registrert uten at den registrerte

---

¹⁰⁹ WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, s. 20.

¹¹⁰ GDPR fortalepunkt 2.

er informert om at avgjørelsen kan finne sted. Et relevant spørsmål i denne sammenheng er hvorfor det vil være nødvendig å informere om den automatiserte behandlingen hvis det er forbudt å fatte avgjørelser basert på dette?¹¹¹ Hvis artikkel 22 nr. 1 oppstiller en rettighet man kan påberope seg vil informeringen gjøre det enklere å utøve rettigheten og ha kontroll på egne personopplysninger, i tråd med formålet med forordningen. Informeringen vil også gi den registrerte anledning til å protestere mot automatisert behandling før en avgjørelse finner sted.

Hvor strengt dette kravet om informasjon er, bør ses i sammenheng med prinsippet om formålsbegrensning i GDPR art. 5 (1) bokstav b. Der fremgår det at personopplysninger skal «samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigete formål». For at dette prinsippet skal bli overholdt må den registrerte informeres om for hvilke formål personopplysningene skal behandles, og at behandlingen kan resultere i automatiserte avgjørelser.

Det kan derfor stilles et spørsmål om betydningen av dette kravet er oversett da WP29 anså artikkel 22 nr. 1 for å oppstille et generelt forbud, eller i hvert fall om hvordan WP29 har sett på dette. Det er anledning til å stille spørsmål rundt kravet om at det må informeres om en avgjørelse som ikke lovlig kan fattes, uten inngåelse av kontrakt eller samtykke (med unntak av tilfeller omfattet av artikkel 22 nr. 2 bokstav b). Inntil en avgjørelse utelukkende basert på automatisert behandling kan fattes mot individer, i tråd med unntakene, vil det ikke være noe å informere om etter artikkel 13 nr. 2 bokstav f, eller artikkel 14 nr. 2 bokstav g. Det følger av at det ikke kan være noen forekomster av automatiserte avgjørelser, uten at dette medfører overtredelser av forordningens regler.

Store deler av diskusjonen rundt informasjonsplikten kunne imidlertid vært unngått, ved at det ble forutsatt at automatiserte avgjørelser som utløser informasjonsplikten blir fattet i tråd med unntakene i artikkel 22 nr. 2. Det kan også være at denne løsningen er den det konkluderes med av en autoritativ instans, men at det virker åpenbart at sammenhengen mellom informasjonsplikten og regelen artikkel 22 oppstiller, ikke burde gi anledning til så stor variasjon i forståelsen.

---

¹¹¹ Forutsatt at unntakene i artikkel 22 nr. 2 ikke kommer til anvendelse. Hvis unntakene kommer til anvendelse blir det naturlig å kreve at det informeres om den automatiserte behandlingen.

4.3 Unntakene og de egnede tiltakenes betydning for spørsmålet om rettighet eller forbud

Hvordan unntakene i artikkel 22 nr. 2 og de egnede tiltakene i nr. 3 fungerer i sammenheng med artikkel 22 nr. 1 vil være av betydning for hvilken regel sistnevnte utgjør. Det er hevdet i WP29s veileder, at hverken unntaket i artikkel 22 nr. 2 c), eller muligheten til å kreve menneskelig inngripen etter artikkel 22 nr. 3 gir mening, hvis artikkel 22 nr. 1 tolkes som en rettighet man kan påberope seg.¹¹²

I artikkel 22 nr. 2 c) fremgår det at «nr. 1 ikke får anvendelse dersom [...] avgjørelsen er basert på den registrertes uttrykkelige samtykke». Det er vanskelig å være uenig i at muligheten til å protestere på at en avgjørelse blir fattet, etter man har gitt samtykke til at den blir fattet, fremstår unødvendig komplisert. Det bør imidlertid være mulighet til å samtykke til at det blir fattet avgjørelser basert utelukkende på automatisert behandling i første omgang, for så å trekke tilbake samtykket senere. Innsigelsen mot å bruke dette som argument kan være at det allerede eksisterer en generell regel om at man kan trekke tilbake samtykker til «enhver tid», jf. GDPR art. 7 nr. 3. Å oppstille en ekstra regel med samme virkning som allerede fremgår av forordningen virker overflødig. Adgangen til å trekke tilbake et samtykke kan imidlertid ikke endre effekten av en allerede fattet avgjørelse, kun stoppe fremtidige avgjørelser å basere seg på samtykke.

Muligheten til å kreve menneskelig inngripen etter artikkel 22 nr. 3 vil være sammenliknbar med retten etter artikkel 22 nr. 1, hvis denne utgjør en rettighet som kan påberopes. Begge vil få effekt først etter en avgjørelse er fattet, men utfallet av å påberope seg rettigheten vil være ulik.

Retten til å komme med innsigelser følge av artikkel 22 nr. 3, forutsatt at avgjørelsen er fattet i tråd med unntakene i artikkel 22 nr. 2 bokstav a) eller c). At GDPR art. 22 nr. 1 utgjør et forbud mot å fatte avgjørelser etter utelukkende automatisert behandling av opplysninger vil ikke endre denne retten. Forståelsen av at artikkel 22 nr. 1 oppstiller en rettighet kan virke å gi et dårligere vern av personopplysninger enn et forbud, sett i sammenheng med artikkel 22 nr. 2 og 3. Gitt at artikkel 22 nr. 1 gir en rettighet som kan påberopes, kan det oppstå utfordringer

---

¹¹² WP29 veileder om automatiserte avgjørelser, vedlegg 2, s. 34–35.

for metodikken knyttet til anvendelsen av artikkelen i sin helhet. Det vil eksempelvis være uvisst akkurat hvordan rettigheten som kan påberopes, vil stille seg til kravet om samtykke etter artikkel 22 nr. 2 c). Først får man informasjon om at den behandlingsansvarlige fatter automatiserte avgjørelser, jf. GDPR art. 13 nr. 2 bokstav f. Videre må det samtykkes til at det blir fattet en avgjørelse i tråd med artikkel 22 nr. 1. Så kan man igjen protestere mot innholdet av avgjørelsen og dermed anse seg ubundet av den.¹¹³ Spørsmålet som bør stilles her er hvordan innsigelsesadgangen etter artikkelens tredje ledd kan gi en faktisk rettighet, hvis man effektivt kan fjerne innholdet av en avgjørelse ved påberopelse av retten etter første ledd. I juridisk teori er det fremholdt at retten som fremgår av tredje ledd er vesentlig svakere enn etter første ledd, og at dette i seg selv kan være et argument for at første ledd bør gi en rettighet man kan påberope seg.¹¹⁴ Retten til å kreve menneskelig intervensjon fjerner ikke automatisk effekten av en avgjørelse, men den vil fjerne avgjørelsen fra siktemålet til artikkel 22 nr. 1 som krever *utelukkende* automatisert behandling. Dersom artikkelen oppstiller et forbud vil den menneskelige inngripenen være rettigheten som kan påberopes etter avgjørelsen er fattet, forutsatt at unntakene allerede har gjort seg gjeldende. Artikkelen fremstår dermed med helhetlig hvis første ledd oppstiller et forbud.

Hvilke krav som skal stilles til den menneskelige inngripenen i etterkant er foreløpig ikke avklart. Det er imidlertid klart at menneskelig inngripen medfører at avgjørelsen ikke lenger er basert utelukkende på automatisert behandling, de samme hensynene kan derfor ikke gjøre seg gjeldende.

4.4 Hvilken regel er best egnet for både retten til personvern og fri flyt av personopplysninger?

Det har hittil i størst grad blitt fokusert på ulempene som kan følge av avgjørelser utelukkende basert på automatisert behandling av personopplysninger. For å virkelig kunne si noe om hvordan regelen egentlig bør forstås må imidlertid de positive sidene også trekkes frem. Det er en grunn til at automatisering av samfunnet har skjedd i det tempoet det har og ikke viser tegn til å bremse. En av de sterkeste grunnene til å tillate automatisert behandling er at

---

¹¹³ I tråd med alternativet rettighet man kan påberope seg som er uttrykt i juridisk teori, jf. eksempelvis Bygrave (2020), s. 531.

¹¹⁴ Tosoni (2021), s. 11.

behandlingen vil oppnå en helt ny grad av objektivitet. Med unntak av den subjektiviteten som utvises av den som lager algoritmen som fatter avgjørelser, er det ikke per dags dato en algoritme som kan anvende skjønn og forskjellsbehandle på grunnlag av dette.¹¹⁵

Et spørsmål som kan vurderes er hvordan teknologiske utfordringer stiller seg til hvilken regel artikkelen *bør* oppstille. Dersom det oppstilles et forbud, må det være anledning til å innhente samtykke. Tilsvarende må det være mulighet til å annullere virkningen av en avgjørelse etter den er fattet dersom det oppstilles en rettighet. Hvis det er teknologiske utfordringer vil disse utgjøre skranker som ikke virker å være tatt i betraktning. Et vesentlig prinsipp er ansvarliggjøring av behandlingsansvarlige ved behandling av personopplysninger, jf. art. 5 nr. 2. For at noen skal kunne holdes ansvarlig må det derfor være tilgjengelig teknologi som kan anvendes uten at det medfører overtredelse av forordningen. En tolkning av regelen på en måte som gjør den umulig å overholde med dagens teknologi, kan vanskelig sies å være forenlig med intensjonen bak forordningen. Målet bør dermed forstås å skape en regel som tilstrekkelig ivaretar hensynene til individer, samtidig som den ikke stanser utviklingen av teknologi som kan bidra til samfunnet.

---

¹¹⁵ For at det skal være anledning til å fravike den opprinnelige algoritmen må det være en selvlerende algoritme som kan overstyre kommandoene allerede innbakt i koden sin. Den type KI blir ofte kalt generell KI eller «sterk» KI og er langt unna ferdigstillelse. Dette fremgår bl.a. av Kommunal- og moderniseringsdepartementets strategi for kunstig intelligens, s. 9.

5 Konklusjon og avsluttende bemerkninger

Det første som kan konkluderes med etter denne redegjørelsen for artikkel 22 nr. 1, er at det ikke er åpenbart hvilken regel artikkelen var *ment* å gi. Det er trukket frem en rekke argumenter for begge løsningene som fremgår som de rådende i juridisk teori, og ordlyden i artikkel 22 nr. 1 *kan* utvilsomt tolkes i flere retninger. Valget om å bruke «rett» ved formuleringen av artikkelen må forstås å være hovedgrunnen til uenigheten om innholdet. Forskjellen mellom å ha *rett til å gjøre noe*, og å ha *rett til ikke å bli utsatt for noe*, bør imidlertid anses så vesentlig, at et forbud er den mest nærliggende tolkningen.¹¹⁶ Argumentene trukket frem for det motsatte resultatet virker i stor grad å se på hva lovgiver mente med regelen,¹¹⁷ ikke hvordan lovgiver til slutt valgte å formulere den. I mangel av klare holdepunkter for at artikkel 22 nr. 1 skal være en rettighet som kan påberopes, må den mest nærliggende ordlydsforståelsen gis gjennomslag. Dermed blir det naturlig å konkludere med at GDPR art. 22 nr. 1 oppstiller et forbud mot avgjørelser basert utelukkende på automatisert behandling.

Konklusjonen, at artikkel 22 nr. 1 oppstiller et forbud, gir imidlertid ikke en løsning for alle potensielle uenigheter som kan oppstå. Forutsatt at en autoritativ instans bifaller denne konklusjonen, vil det antakeligvis oppstå uenigheter rundt hvilke avgjørelser som er omfattet av bestemmelsen. Det er særlig vilkårene som gir anledning til *skjønnsmessige* vurderinger, *tilsvarende betydelig påvirkning* og *utelukkende automatisert*, som kan gi grunnlag for uenigheter. Eksempelvis har det blitt uttrykt bekymringer for hvordan dette stiller seg for målrettet markedsføring.¹¹⁸ I denne anledning bør det bemerkes at det er få holdepunkter for at generell profilering vil oppfylle kravet til *tilsvarende betydelig påvirkning*.¹¹⁹ Videre fremstår menneskelig deltakelse, med *reell påvirkningsadgang*, i avgjørelsesprosessen å medføre at vilkåret om utelukkende automatisert ikke er oppfylt.¹²⁰ Følgelig virker det å være en relativt høy terskel før forbudet inntreffer. Adgangen til å fatte automatiserte avgjørelser vil

---

¹¹⁶ Se punkt 4.2.1.

¹¹⁷ Dette kommer særlig tydelig frem ved vurderingen av historikken til artikkelen (se punkt 4.2.4), og sammenlikningen med LED art. 11 og Modernised Convention 108 (se punkt 4.2.2).

¹¹⁸ Skullerud et al. (2018), s. 162.

¹¹⁹ Se punkt 3.5.2, jf. punkt. 3.4.2.

¹²⁰ Se punkt 3.3.

ikke fjernes ved tilfeller som omfattes av forbudet, det vil bare kreves at den behandlingsansvarlige tilfredsstiller de ekstra krav som stilles. Det må foreligge rettslig grunnlag og det må gjennomføres egnede tiltak for å ivareta den registrertes personvern og interesser.

Når avgjørelsene som omfattes av artikkelen er av vesentlig betydning for individer, vil hensynet til personvern gis større betydning, enn om avgjørelsene var av en bagatellmessig karakter. Relativiteten mellom hensynene må vurderes hvert enkelt tilfelle, og er et utslag av at personvern ikke er en absolutt rettighet.¹²¹ At avgjørelser av stor faktisk betydning for individer ikke kan fattes før unntak fra forbudet gjør seg gjeldende, bør forstås som en ønsket sikkerhetsmekanisme og medføre den regelen som er mest i tråd med det grunnleggende hensynet til personvern. Denne regelen bør heller ikke gå for sterkt utover hensynene til den sosiale og økonomiske fremgangen teknologiutviklingen kan medføre, så lenge terskelen for oppfyllelse av vilkårene for anvendelse ikke settes for lavt. En forklarende uttalelse fra en autoritativ instans om hvordan vilkårene skal forstås, bør derfor i stor grad bøte på usikkerhetene som kan oppstå ved å konkludere med at artikkel 22 nr. 1 oppstiller et forbud.

En annen måte å sørge for at hensynene til både individet og samfunnet blir tilstrekkelig ivaretatt, er ved en dynamisk behandling av regelen artikkel 22 nr. 1 oppstiller. Det som klart vil omfattes av vilkår i dag, kan endres i fremtiden med parallelt med teknologiutviklingen. Å gjennomføre nye reguleringer på et område i rask utvikling vil være både tidkrevende og kunne føre til usikkerhet ved raske endringer. En håndhevelse av regelen med de skjønnsmessige vurderingene som klart uttrykker gjeldende rett i dag, men ikke utelukker endringer i fremtiden, bør følgelig forstås som den optimale løsningen.

Inntil det kommer en endelig avklaring fra en autoritativ instans vil en del av problemstillingene som fremgår av denne avhandlingen stå åpne. Videre er det en mulighet at det ikke vil komme noen domsavsigelser etter GDPR artikkel 22, i lys av den manglende rettspraksisen etter DPD art. 15. De potensielt store konsekvensene av å få avgjørelser mot seg, eller å få sanksjoner for overtredelser, kan imidlertid tale for at saker vil forelegges EU-domstolen i relativt nær fremtid.

---

¹²¹ Se punkt 2.1.

6 Litteraturliste

6.1 Norske lover og forarbeider

EØS-loven (1992)	Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde 27. november 1992 nr. 109 (EØS) mv. (EØS-loven)
Personopplysningsloven (2000)	Lov om behandling av personopplysninger 14. april 2000 nr. 31 (personopplysningsloven) (opphøvet)
Personopplysningsloven (2018)	Lov om behandling av personopplysninger 15. juni 2018 nr. 38 (personopplysningsloven)
Ot.prp. nr. 92 (1998–1999)	Ot.prp. nr. 92 (1998–1999), Om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)

6.2 Traktater, konvensjoner, direktiv og forordninger

ODA-avtalen	Multilateral avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol, med protokollene 1 – 7, 02. mai 1992 nr. 2. (oversatt tittel)
Modernised Convention 108	Convention 108 +, Modernised Convention for the Protection of Individuals with Regard to the Processing of Personal Data, Council of Europe Committee of Ministers CM/Inf(2018)15-final 18. May 2018. Tilgjengelig her: https://www.coe.int/en/web/data-

[protection/convention108/modernised](#) (sist sjekket 29.05.2021)

General Data Protection Regulation (GDPR), Regulation (EU) 2016/679

Europaparlamentets- og Rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) [PVF, GDPR].

Directive 95/46/EC (DPD)

Europaparlamentets- og Rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger. (Personverndirektivet 1995)

Directive (EU) 2016/680 (LED)

Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA.

6.3 Rettspraksis

Rechtbank den Haag

The Hague District Court, sak C/09/550982, dom av 5 februar 2020

(ECLI:NL:RBDHA:2020:1878). Tilgjengelig her:

<https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBDHA:2020:1878>)

Sak C–101/01 Lindqvist v. Sverige

Sak C–101/01, *Bodil Lindqvist v. Sverige*, dom av 6. november 2003 [C5], (ECLI:EU:C:2003:596).

Sak C–268/17 AY

Sak C–268/17, *AY*, dom av 25. Juli 2018 [C5], (ECLI:EU:C:2018:602).

Sak C–480/10 Kommisjonen v. Sverige

Sak C–480/10, *Kommisjonen v. Sverige*, dom av 25. april 2013 [C4], (ECLI:EU:C:2013:263)

6.4 Publiserte veiledere, rapporter og strategier

WP29 veileder om automatiserte avgjørelser

Article 29 Data Protection Working Party, *Guidelines on Automated decision-making and Profiling for the purposes of Regulation 2016/679*, (WP251 rev.01, as last revised and adopted on 6 February 2018) Tilgjengelig her: <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/itemType/1360> (sist sjekket 29.05.2021)

Datatilsynets rapport om kunstig intelligens og personvern

Datatilsynet, *Kunstig intelligens og personvern*, rapport, januar 2018. Tilgjengelig her: <https://www.datatilsynet.no/globalassets/global/om-personvern/rapporter/rapport-om-ki-og-personvern.pdf> (sist sjekket 27.05.2021)

Explanatory report to modernised convention 108

Council of Europe, *Explanatory Report to the Protocol amending the Convention for the*

Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, Council of Europe Treaty series – no. 223, (10. oktober 2018). Tilgjengelig her:

<https://www.coe.int/en/web/data-protection/convention108/modernised> (sist sjekket 29.05.2021)

Albrecht-rapporten

Jan Philipp Albrecht, *Report on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation)* (COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD)). Tilgjengelig her:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-7-2013-0402_EN.html (sist lest 29.05.2021)

Kommunal og moderniseringsdepartementet strategi; *Nasjonal strategi for kunstig intelligens*

Kommunal og moderniseringsdepartementet, *Nasjonal strategi for kunstig intelligens*, publisert 14. januar 2020. Tilgjengelig her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonal-strategi-for-kunstig-intelligens/id2685594/>

CNIL GDPR guide for processors

Commission Nationale Informatique & Libertés, *GDPR guide for processors*, September 2017 Edition. Tilgjengelig her:

<https://www.cnil.fr/fr/atom/16201> (sist sjekket 03.06.2021)

6.5 Juridisk litteratur

6.5.1 Bøker

- Fredriksen og Mathisen (2014) Halvard Haukeland Fredriksen og Gjermund Mathisen, *EØS-rett*, 2. utgave, Bergen, 2014.
- Skullerud et al. (2018) Åste Marie Bergseng Skullerud, Cecilie Rønnevik, Jørgen Skorstad og Marius Eng Pellerud, *Personvernforordningen (GDPR) kommentarutgave*, Oslo, 2018.
- Bygrave (2020) Lee A. Bygrave, «Article 22. Automated individual decision-making, including profiling», i Christopher Kuner, Lee A. Bygrave, Christopher Docksey og Laura Drechsler, *The EU General Data Protection Regulation (GDPR): A Commentary*, s. 522–542, 2020, Oxford.

6.5.2 Artikler

- Tosoni (2021) Tosoni, Luca, «The right to object to automated individual decisions: resolving the ambiguity of Article 22(1) of the General Data Protection Regulation», *International Data Privacy Law*, 2021, Vol. 00, no. 0. Utgitt av: Oxford University Press, 14. januar 2021. Tilgjengelig fra DOI: <https://doi.org/10.1093/idpl/ipaa024>
- Wachter et al. (2017) Wachter, Sandra, Brent Mittelstadt and Luciano Floridi, «Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation», *International Data Privacy Law*, 2017, Vol. 7,

no. 2, sider 76–99. Tilgjengelig fra DOI:

<https://doi.org/10.1093/idpl/ix005>

Mendoza og Bygrave (2017)

Mendoza, Isak and Bygrave, Lee A., «The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling», *University of Oslo Faculty of Law Research Paper* No. 2017-20.

Tilgjengelig fra SSRN:

<https://ssrn.com/abstract=2964855>

Ferretti et al. (2018)

Ferretti, Agata, Manuel Schneider and Alessandro Blasimme, «Machine learning in medicine: Opening the New Data Protection Black Box», *European Data Protection Law Review - EDPL* 3/2018. Tilgjengelig fra DOI:

<https://doi.org/10.21552/edpl/2018/3/10>

Finck (2019)

Finck, Michèle, «Smart Contracts as a Form of Solely Automated Processing Under the GDPR» (8. januar 2019). *Max Planck Institute for Innovation & Competition Research Paper*, No. 19-01. Tilgjengelig fra SSRN:

<https://ssrn.com/abstract=3311370>

Melles (2019)

Melles, Hermon M., «Forbudet mot automatiserte avgjørelser – Paraplyen full av hull», *Lov & Data*, 2019, nr. 2, s. 4–7.

Tilgjengelig fra:

<https://lovdata.no/pro/litteratur/lod-2019-138-04>

Schartum (2018)

Schartum, Dag Wiese, «Personvernforordningen og helt automatiserte avgjørelser innen forvaltningsretten», *Lov og Data*, nr. 134, nr. 2

2018, s. 4–7. Tilgjengelig fra:

<https://lovdata.no/pro/LOD/lod-2018-2-134>

6.6 Andre kilder

Datatilsynets informasjonssider om rettigheter ved automatiserte avgjørelser	Datatilsynet, Rettar ved automatiserte avgjerder. Tilgjengelig her: https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/den-registrertes-rettigheter/rettar-ved-automatiserte-avgjerder/ (sist lest 27.05.2021)
EDPB sin offisielle EU-nettside om hva EDPB er	European Data Protection Board, <i>What is the European Data Protection Board?</i> . Tilgjengelig her: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/rules-business-and-organisations/enforcement-and-sanctions/enforcement/what-european-data-protection-board-edpb_en (sist lest 15.04.2021)
Lovdatas nettside for EU-rettsakter	Lovdata, <i>Om EU-rettsaktene</i> . Tilgjengelig her: https://www.europalov.no/laer-mer/eu-rettsaktene (sist lest 23.05.2021)
EDPS sin offisielle EU-nettside om deres rolle	European Data Protection Supervisor, <i>Om rollen til EDPS</i> , se her: https://edps.europa.eu/data-protection/our-role-supervisor_en (sist lest 31.05.2021)
EDPB sin offisielle EU-nettside om deres sammensetning	European Data Protection Board, <i>Om sammensetningen av EDPB</i> . Tilgjengelig her: https://edpb.europa.eu/about-edpb/about-edpb/who-we-are_en (sist lest 27.05.2021)